

ÁLDOZATVÉDELMI KÉZIKÖNYV

**„SANSZ” - áldozatsegítő együttműködés
és szolgáltatásfejlesztés Békés megyében**

TÁMOP-5.6.1.C-11/2-2011-0024

A projekt az Európai Unió támogatásával
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

**„SANSZ” - áldozatsegítő együttműködés
és szolgáltatásfejlesztés Békés megyében**

TÁMOP-5.6.1.C-11/2-2011-0024

A projekt megvalósítói:

Főpályázó:

Békéscsabai Kistérségi Életfa Szociális Szolgáltató Központ
5600 Békéscsaba, Szabadság tér 9.

Konzorciumi partnerek:

Békés Megyei Kormányhivatal
5600 Békéscsaba, Derkovits sor. 2.

Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal
1088 Budapest, Múzeum u. 17.

A kötetet
a Békéscsabai Kistérségi Életfa Szociális Szolgáltató Központ
megbízásából szerkesztette
az Enrawell Kft.

A kötetet
a Békéscsabai Kistérségi Életfa Szociális Szolgáltató Központ
megbízásából kiadja
az Első Csabai Televíziós Kft.

Nyomdai munkák: Dekor-Vonal Bt.

Készült: 2000 példányban

Előszó

Áldozatvédelmi kézikönyvünk célja, hogy a területen eddig ismertté vált és általunk preferált gyakorlati és elméleti tudnivalókat összegyűjtsük, rendszerezzük és az érintett szakemberek és az érdeklődők számára hozzáférhetővé tegyük. Célunk, hogy azok, akik ezt a könyvet olvassák, illetve az abban leírtakat alkalmazni kívánják „egy nyelven” beszéljenek, illetve a mindennapi életükben e témához köthető feladataik értelmezése és gyakorlati megvalósítása egységes elvek alapján történjen.

Összegezve a célunk nem más, mint egy olyan kiadvány szerkesztése és kiadása, amire „támaszkodva” a bűnmegelőzéssel és áldozatvédelemmel foglalkozók e területen hatékony és eredményes munkát tudjanak végezni önmaguk és a rászorultak megelégedésére.

A projekt megvalósítói

I. AZ ÁLDOZAT

1.1. Az áldozat fogalma

Az áldozat mint fogalom a magyar nyelvben több jelentéssel bír, részben „egyházi műszó”, másrészt azon személyeket jelöli, akik szerencsétlenségek, katasztrófák, emberi gyengeségek, gonoszságok, stb. következményeit kénytelenek elviselni.

Az „áldozat” mint fogalom tehát széles körű értelmezést kap, de a lehetőségek figyelembevételével e könyvben kifejezetten „csak” a bűncselekmények áldozataival, azok védelmével, megsegítésének lehetőségeivel, az áldozatgondozással és a megelőzés módszereivel kívánjuk megismertetni olvasóinkat.

Az „áldozat” értelmezése tehát bűnügyi megközelítésben a következő: „Áldozatnak minősül minden olyan természetes személy, aki bűncselekmény sértettjévé vált, illetve az ő – A Ptk. 685.§ b./ pontjában megfogalmazott – közeli hozzátartozója”.

A bűncselekmények sajátosságából adódóan azonban e kör kiszélesedik, és az áldozatokkal

azonos bánásmódra tarthatnak igényt – a továbbiakban áldozatnak kell tekinteni – mindazon személyeket, akiknek a bűncselekmény közvetlenül lelki, fizikai vagy erkölcsi sérülést okozott, ide értve a bűncselekményt felfedező tanút és szemtanút, valamint a rendkívüli halálesetek által érintett személyeket, illetve az eltűnt személyek hozzátartozóit is.

1.2 Az áldozat fogalma, az állami áldozatsegítés célja

Az áldozat fogalma: a Magyar Köztársaság területén elkövetett bűncselekmény/tulajdon elleni szabálysértés közvetlen sértettje, valamint az a természetes személy, aki a bűncselekmény közvetlen következményeként sérelmet (testi, lelki sérülést; érzelmi megrázkódtatást, vagyoni kárt szenvedett el), ha

- magyar állampolgár,
- Eu tagállamának állampolgára,
- Eu-ban jogszerűen tartózkodó más állam állampolgára,
- Magyar Köztársaság területén tartózkodó hontalan személy,
- Emberkereskedelem áldozata.

A törvény szerinti áldozatsegítő szolgáltatás és állami kárenyhítés akkor is megilleti, ha

- a büntetőeljárás megszüntetésére, illetve a vádlott felmentésére gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés, tévedés, jogos védelem, végszükség vagy jogszabály engedélye,

- valamint a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 25. §-ban szereplő büntethetőséget megszüntető ok miatt kerül sor (elkövető halála, elévülés, kegyelem, tevékenység megbánás).

Fontos megjegyezni, hogy az áldozatok fogadása nem kötött a lakóhelyhez vagy a bűncselekmény elkövetési helyéhez, azaz bármelyik területi áldozatsegítő szolgálattól kérhetnek segítséget.

Az áldozatsegítés célját az alábbiakban lehet összefoglalni:

- az áldozatot a bűncselekményt megelőző, vagy ahhoz közeli helyzetbe kell hozni a különböző segítségnyújtási formák által.

- Az állam a méltányosság és szolidaritás alapján segítséget kíván nyújtani azoknak, akiket a bűncselekménnyel szemben megvédeni nem tudott.

Az áldozatok igényei – mint arról már korábban is szó volt – csak néhány éve kerültek előtérbe, illetve kapnak hangsúlyosabb szerepet:

- információ
- jogi támogatás
- gyakorlati segítségnyújtás
- anyagi támogatás
- alapszintű szükségletek biztosítása
- érzelmi támogatás

Az áldozatok igényei nagymértékben függenek az elszenvedett bűncselekményektől, de minden típusú áldozatnál közös vágy: legyen valaki, akinek elmondhatják az érzéseiket és meghallgatja őket.

A jelenlegi jogi szabályozás egyik legfontosabb eleme „A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény”, mely az előbbieken említett áldozati igényeket az alábbiak szerint elégíti ki:

- információ
- *tájékoztatás a megyei szolgálatoknál, valamint Áldozatsegítő Vonal: 06-80/225-225 (ingyenes)*

- jogi támogatás
- *jogi segítségnyújtás*

- gyakorlati segítségnyújtás
- *érdekérvényesítés elősegítése, önkéntesek*

- anyagi támogatás
- *állami kárenyhítés, azonnali pénzügyi segély*

- alapszintű szükségletek biztosítása
- *azonnali pénzügyi segély érdekérvényesítés elősegítése*

- érzelmi támogatás
- *pszichológusi segítségnyújtás (Békés megyében mentálhigiénés szakember általi segítségnyújtást is bevezettünk)*

Eltérő bűncselekmények különböző sérelmeket okoznak, miközben azonos cselekmények áldozatai eltérő módon sérülnek, de elfogadott tény, hogy az áldozattá válás a sértettek nagy részét érzelmileg, lelkileg is megérinti, felkavarja és nagyfokú stresszel, gyakran. Az, hogy egy bűncse-

lekmény milyen hatással van az elszenvedőre, az alábbi összetett tényezők függvénye lehet:

- az áldozat alapszemélyisége és problémamegoldó készsége – pl. mennyire képes érzelmeit tudatosítani, tud-e erős stressz alatt döntéseket hozni, vagy felismeri, hogy nem tud megbirkózni a helyzettel és nyitott a segítségkérésre;

- az áldozat kora, egészségi állapota, anyagi és élethelyzete;

- az áldozat korábbi tapasztalatai – az elszenvedett trauma előhívhatja a jelenlegi válságon túl a korábbi életszakaszok sérelmeit, megrázkódtatásait is, amely a kliensre nehezedő lelki teherként összeroppanthatja a trauma következtében egyébként is megingott lelki egyensúlyt;

- az áldozat családi állapota, kapcsolatainak minősége;

- az áldozat hozzátartozóinak és környezetének ítéletalkotása a bűncselekményről, körülményeiről és a saját szerepükről a keletkezett érzelmek (szégyen, bosszúvágy, félelem stb.) feloldásában;

- az áldozattájékoztatója, ismeretei, műveltsége, hite (pl. tudja-e, hogy mit adhat a pszichológusi segítség) és a korábban kapott segítséggel járó élményei (pl. a segítő szervek attitűdje motiválja a segítségkérést vagy a bekövetkezett másodlagos viktimizáció elszenvedőjeként az ügyintézés kellemetlenségét és további fájdalmat okozott);

- a bűncselekmény típusa – a vagyon elleni bűncselekmény áldozatává válás is erős emocionális hatásokkal jár, amelynek során az áldozat főként a félelem és a kiszolgáltatottság érzéseit tapasztalja meg. Vannak azonban olyan bűncselekmények, amelyek jellemzően súlyos következményeket okoznak az elszenvedőnek, ilyenek az életellenes, erőszakos és szexuális jellegű cselekmények, különösen, ha gyermek, vagy időskorú az áldozat.

Az áldozatsegítő szolgáltatásokhoz forduló személyek valós szükségleteinek felmérése alapvető kérdés, ugyanis a felajánlott szolgáltatásnak ahhoz kell illeszkednie, hogy a sértett hogyan tudja újraszervezni az életét és körülményeit az áldozattá válása után. Az áldozatok egy része

viszonylag rövid pszichológiai beavatkozást igényel, de a súlyos bűncselekmények áldozatai a szokásos életeseményeket, a mindennapi élettapasztalatokat jelentősen meghaladó, gyakran magát az életet veszélyeztető – vagy ilyennek megélt – helyzet részeseivé válnak.

A balesetekhez, katasztrófákhoz, háborús élményekhez hasonlóan a bűncselekmények – különösen a súlyos, erőszakos bűntettek – is traumatogén hatásúak, vagyis komoly érzelmi és pszichés sérülést, traumát okozhatnak.

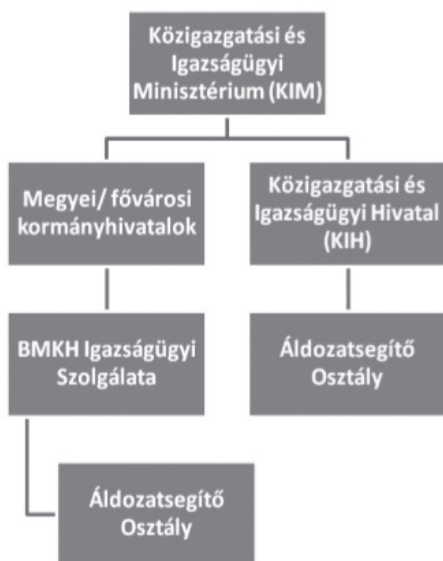
Bármely bűncselekmény elszenvedése olyan stresszel teli változást, esetenként traumatikus élményt jelent a személy életében, amely érzelmileg hangsúlyos, nem elkerülhető, kénytelen szembenézni vele, minden figyelmé és erőfeszítése a helyzet megoldására irányul, de gyakran a szokásos és addig jó bevált problémamegoldó eszközeivel nem leküzdhető (Caplan, 1964).

1.3. Az áldozatsegítés történeti előzményei, szervezeti rendszere, jogszabályi háttere

- Nyugat Európában az 1970-es évektől a tettes-orientált nézetek mellett egyre hangsúlyosabbá válik az áldozatok védelme is.

- Magyarországon a rendszerváltást követően indult meg a fejlődés e területen – 1989 a „Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület” már kimondott áldozatvédelmi/segítési feladatokat látott el.

- Az állami áldozatsegítő rendszer 2006-tól működik az Igazságügyi Szolgálatok keretein belül az alábbi ábra szerint:

Az Áldozatsegítő Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat) 2010 végéig az Igazságügyi Hivatal megyei hivatalainak keretein belül működött a megyeszékhelyeken, illetve látták el az áldozatsegítő tevékenységet.

A 2010-ben megalakult kormány célul tűzte ki a „jó állam” megteremtését, amely hatékonyan nyújt szolgáltatásokat az állampolgárok részére, erőforrásaival pedig ésszerűen gazdálkodik. Az átalakulás egyik fő állomásként 2011. január 1-jén megkezdték működésüket a fővárosi és megyei kormányhivatalok.

Az Igazságügyi Hivatal általános jogutódjaként 2011. január 1-jétől létrejött a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Szolgálata (a továbbiakban: KIMISZ), az Igazságügyi Hivatal területi szerveiként működő megyei igazságügyi hivatalok pedig a kormányhivatalokba integrálódtak azok szakigazgatási szerveként, Igazságügyi Szolgálat néven.

A szervezeti átalakítások 2012-ben is folytatódtak, aminek elemeként a KIMISZ 2012. augusztus 15-én beolvadt a Wekerle Sándor Alapkezelőbe, ezen új hivatal pedig 2012. augusztus 16-tól

Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal (a továbbiakban: KIH) néven folytatta a munkáját. A KIH részben hatósági feladatokat végez, részben pedig – mint szakmai irányító szerv – az egységes jogalkalmazást segíti elő módszertani állásfoglalásokkal, képzések és továbbképzések szervezésével.

A KIH (mint szakmai felettes szerv) és területi szervek között az alábbi munkamegosztás alakult ki:

Területi áldozatsegítő szolgálatok

- elsőfokú ügyintézés
(*hatósági: azonnali pénzügyi segély - készpénzes kifizetés; hatósági bizonyítványok; nem hatósági: érdekérvényesítés elősegítése*)

- támogató hatósági feladatok
(*kárenyhítés*)

- ismeretterjesztés, tájékoztatás

Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal

- hatósági ügyintézés
(*elsőfok /méltányosság/, második-*

fok /azonnali pénzügyi segélynél nincs/, felügyeleti jogkör)

- céllelőirányzat kezelése
- módszertani munka
- képzések, továbbképzések
- egységes informatikai rendszer
- statisztikai kimutatások
- belföldi és nemzetközi kapcsolatok

Az áldozatsegítés jogszabályi háttere

Az áldozatsegítést szabályozó fontosabb hazai jogszabályok a következők:

- a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény (Ást.)

- a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollattartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.)

- a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatalról szóló 177/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet

- az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet;

- az áldozatsegítő támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 1/2006. (I. 6.) IM rendelet;

- a rendőrség és a határőrség áldozatsegítő feladatairól szóló 17/2007. (III. 13.) IRM rend.

- a rendőrség és a határőrség áldozatsegítő feladatairól szóló 17/2007. (III. 13.) IRM rendelet.

Európai uniós jogi háttér

A hazai áldozatsegítő jogszabályok uniós jogi alapját a következő aktusok képezték:

- a Tanács 2001/220/IB kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról (a továbbiakban: kerethatározat)

- a Tanács 2004/80/EK irányelve (2004. április 29.) a bűncselekmények áldozatainak

- kárenyhítéséről (a továbbiakban: kárenyhítési irányelv)

- az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve

(2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (a továbbiakban: THB irányelv)

- az Európai Parlament és a Tanács 2011/92/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuálisbántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

- az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.

- Az uniós szabályozás továbbfejlesztéseként a tavalyi évben született meg az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve.

(Az irányelvben megfogalmazott célok bemutatására a 3.1. pontban kerül sor.)

II. AMIT AZ ÁLLAMI ÁLDOZATSEGÍTÉS RŐL TUDNI KELL

2.1. Az állami áldozatsegítés együttműködési rendszere

Az áldozatvédelem, áldozatsegítés nem lehet csupán a jogszabályokban előírt szervezetek, intézmények, illetve szakemberek feladata. A magas színvonalú, átfogó területi és funkcionális feladatellátás fejlesztésének kulcsa a globális szakmai együttműködés.

Szükség lenne a jogszabályi alapon működő gyermekvédelmi jelzőrendszer mintájára, egy széleskörű áldozatvédelmi jelzőrendszer kiépítésére és működtetésére.

Az áldozattá válás megelőzése és az áldozatok segítése elsősorban az Igazságügyi Szolgálat, a helyi önkormányzatok, valamint a rendőrség feladata.

Azonban számos további speciális eleme lehet ennek a segítő hálónak, amely állami szerveket és civil szervezeteket is magába foglalhat.

Ki kell építeni az együttműködés rendszerét, melynek tartalmaznia kell a feladatok meg-

határozását és a kapcsolattartó partnereket és a kapcsolattartás módját.

2.2 Az áldozatsegítő szolgálat jelenlegi együttműködése

Az áldozatsegítő feladatok megvalósításának, a kitűzött célok elérésének egyik legfontosabb feltétele a különböző intézmények, hatóságok, egyházi és civil szervezetek, alapítványok közötti együttműködés.

Az áldozatsegítő szolgálat működésének megkezdése előtt is léteztek már az áldozatvédelemben dolgozó szervezetek alapítványok, mint például a Fehér Gyűrű Közhasznú egyesület. A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány kormányrendeletben meghatározottak szerint nyújtott segítséget az áldozatoknak 2005-ig.

A Belügyminisztérium Áldozatvédelmi Irodája 1998-ban jött létre, a rendőrség kiépítette az áldozatvédelmi hálózatát, ahol az áldozatvédelmi referensek egyéb munkakörük mellett látták el – és végzik ma is – ezt a feladatot.

Az áldozatsegítő szolgálatok megalakulásukat követően azonnal megkezdték a kapcsolatok felvételét az áldozatsegítésben tevékenykedő szervezetekkel.

Mindezekén túl a hatékony együttműködés érdekében az áldozatsegítő szolgálatok megállapodásokat kötöttek, és kötnek azokkal a társintézményekkel, akik munkájuk során kapcsolatba kerülhetnek áldozatokkal, a szakmai konferenciákon meghívott előadóként részt vesznek, illetve előadások megtartására kérik fel a partnerszervezetek képviselőit.

A szolgálatok törekszenek arra, hogy a kapcsolattartás és információáramlás folyamatos legyen, és megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek az áldozatsegítő tevékenységről mindazok, akik tájékoztatást adhatnak és a szolgálathoz irányíthatják a rászorulókat.

Az áldozatsegítő szolgálat feladatai ellátása során együttműködik és kapcsolatot tart:

- a rendőrség áldozatvédelmi hálózatával,

- a nyomozó hatósággal,
- az ügyészséggel,
- a bírósággal,
- a bevándorlási és állampolgársági hivatallal,
- a konzuli szolgálattal,
- a települési, és nemzetiségi önkormányzatokkal,
- az egészségügyi intézményekkel,
- az ifjúságvédelmi szervezetekkel,
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézményekkel,
- a családsegítő, valamint gyermekjóléti szolgálatokkal,
- az alap- és szakellátást nyújtó szociális szolgáltatókkal és intézményekkel,
- a közoktatási intézményekkel,
- a civil szervezetekkel,
- a pszichológiai tanácsadóval,
- az egyházakkal.

Ha Szolgálatunk munkája során kiskorú veszélyeztetettségéről szerez tudomást, haladéktalanul jelzi azt a kiskorú tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatnak. Amennyiben a feltárt körülmény a kiskorú életét, testi épségét súlyosan veszélyezteti, a jelzéssel egyidejűleg gyámhatósági eljárást kezdeményez.

Az Igazságügyi Szolgálat kiemelt figyelmet fordít arra, hogy az áldozatokkal kapcsolatba kerülő szervek, intézmények, hatóságok az áldozatokat megillető jogokat megismerjék és megfelelően érvényesítsék. Ennek érdekében az áldozatok számára a legszükségesebb információkat tartalmazó tájékoztatót készít. A tájékoztatót eljuttatja az illetékeségi területén működő azon szervekhez, intézményekhez, hatóságokhoz, amelyek kapcsolatba kerülnek az áldozatokkal.

Rendszeresen figyelemmel kíséri a hivatal az áldozati jogok érvényesülését, ennek keretében tájékoztatást kér az áldozatokkal kapcsolatba kerülő hatóságoktól, intézményektől, szervezetektől.

2.3. Az áldozatsegítés jövőjére vonatkozó tervek, elképzelések

Az áldozatsegítő szolgálatok tevékenységének megismertetése érdekében fontos, hogy az áldozatsegítés területén megjelenő új szereplők megismerkedjenek a szolgálattal, és a már meglévő együttműködők figyelmét is ismételten fel kell hívni a tevékenységet bővítő új szolgáltatási

elemekre, esetleges jogszabályi változásokra. Az áldozattá válás elkerülése és az áldozatok segítése érdekében az együttműködés fejlesztése az alábbi szakemberek irányába tervezzük meggyénkben:

1. a védőnők,
2. a pedagógusok,
3. a házi- és szakorvosok,
4. a gyermekvédelem szakemberei,
5. a szociális szakemberek
6. a családsegítők
7. a szociális és egészségügyi ellátó rendszerben dolgozók,
8. az alkohol- és drogmegelőzésben résztvevők,
9. a polgárőrség,
10. a nemzetiségi önkormányzatok,
11. a civil szervezetek,
12. az egyházak,

2.4. A mediációról általában

A mediáció hagyománya 2500 évvel ezelőttre, a Távol-keleti kultúrák hagyományaiba nyúlik vissza. Itt olyan alternatív vitarendezési módokról maradtak fenn emlékek (a közvetítés mellett a választott bíraskodás is), amelyeknek alapjául a kínai filozófia szolgált.

Az ősi kínai filozófia szerint a természet és az emberek, valamint az emberek és az emberek közötti összhangot fenn kell tartani. A társadalmi viszonyokban konszenzusra kell törekedni, a megbékélést kell szem előtt tartani, és ezzel egyidejűleg kerülni kell a szankciókat, a büntetéseket. Ha vita van, azt inkább feloldani, nem pedig megoldani kell, és a megoldásokat önként kell elfogadnia mindenkinek, az nem lehet befolyás tárgya. Az ősi Kínai kultúrában a vitás ügyek elintézésének legfőbb eszköze a közvetítés volt, mely az ősi Japán társadalomban is megjelent. Sok száz év alatt kialakult a kompromisszum-keresés eszköztára, amely nagyszerűen betölti ma is a szerepét. Japánban nemcsak a múltban, de ma is ritka a pereskedés. A közvetítőik jelentősége óriási, hiszen közreműködésükkel tárgyalásos úton rendeződnek a viták már évszázadok óta, és remélhetőleg fognak még nagyon sokáig.

Az ókori Görögországban is fontos szerep jutott a városállamok közti konfliktusokban más városok közvetítésének, de a rómaiaktól sem állt messze a békés megegyezés szándéka, a

konfliktusok informális úton történő feloldása. A közvetítői eljárás a magyar jog fejlődésében is nyomon követhető, melynek legkorábbi magyarországi említése Szent István II. dekrétumában található: „...10 aranypénz pedig adassék az orbitereknek és a mediátoroknak közösen.”

Azonban ez nem jelenti azt, hogy ne létezett volna ezt megelőzően a vitában álló felek között egyfajta egyezségekre való törekvés. A törzsi nemzetségben a törzsfők ilyen irányú szerepe megkérdőjelezhetetlen. Mivel ez idő tájt, jól leképezhető államalakulatról és ezzel együtt mai értelemben vett igazságszolgáltatásról még nem beszélhetünk, kellett egy olyan „fórum”, amely gyorsan, a felek érdekeit is szem előtt tartva hozta meg döntéseit. Ő volt a horka, aki az akkori bíraskodás modellképe volt. Szent István törvényeit a keresztény szellemiség hatotta át. A jogintézmény a magyar jogi szabályozást végigkíséri, tehát minden korszakban találhatunk különféle példákat a konfliktuskezelés ezen módjára. Konstatálhatjuk, hogy a régebbi korokban is létezett harmadik személyek közreműködésével történő konfliktusrendezés, még ha a szó

legszerosabb értelmében nem is beszélhetünk mediációról. Sikeres tevékenységük megalapozását jelenthette az ilyen jellegű vitamegoldási módok kialakulásának, és ebben a nexusban értékes információkkal szolgáltak az utókornak.

A mediáció egy napjainkban még kevésbé ismert konfliktuskezelő módszer, amelyet a legkülönbébb vitás helyzetek megoldása érdekében lehet alkalmazni (pl. szomszédsági, családi, párkapcsolati, gazdasági viták).

„Üljünk le, és beszéljük meg...”, talán ezzel a hétköznapi életben ismert, de nem eléggé kiaknázott félmonddal lehetne szemléltessé tenni a vitarendezési módszer lényegét.

A szó – mediare – eredeti jelentése:

- középen állni,
- egyeztetni,
- közbenjárni,
- közvetíteni,
- békéltetni.

A mediáció egy speciális konfliktuskezelési módszer, amelynek lényege, hogy a két fél

vitájában, mind a két fél közös beegyeztetésével egy semleges harmadik fél (mediátor) jár közben. A mediátor a problémamegoldó folyamat keretében segít tisztázni a konfliktus természetét, segít olyan megoldást találni, amely mind a két fél számára kielégítő.

A mediációs (békéltető/közvetítő/közbenjárói) tevékenységet olyan esetekben célszerű alkalmazni, amikor két vagy több fél között érdekellentét vagy nyílt konfliktus támad, és a résztvevők nem tudják konstruktívan vagy belátható időn belül megoldani, valamint szükség van a kapcsolat, a további együttműködés fenntartására.

Ilyen helyzet kialakulhat, amikor:

- az érdekelték közül az egyik vagy mind a két fél háttérbe szorítottan érzi magát;
- kellemetlen múltbéli tapasztalatok, rossz várakozások, bizalmatlanság, előítélet van a felek között, emiatt nem bíznak a pozitív kimenetelben;

- eltűnik a közös cél, a közös érdek helyett nyerő/vesztő helyzetek alakulnak ki (egymás

bosszantása, ellenséges hadállások, játszmák);

- a felek a korábbi sérelmeket életben tartják, a másiknak rosszhiszeműséget, negatív szándékot tulajdonítanak.

Ezekben az esetekben megoldást jelent egy pártatlan, semleges harmadik személy segítsége a vitázóknak abban, hogy megegyezésre jussanak.

A mediátor nem ügyész, de nem is bíró, tehát nem ítélezik, és nem is kényszerítheti a felekre a megegyezést, a döntést. A mediátor abban működik közre, hogy a felek felismerjék a közös célokat, hogy újra megnyíljanak a kommunikációs csatornák, és kölcsönösen elfogadható javaslatok szülessenek a megegyezés érdekében. Ezáltal a közvetítő személy óvatosan kimozdíthatja a feleket a jogok és kötelességek megrögzült eszméjéből és ráirányíthatja figyelmüket saját igényeikre és érdekeikre ezzel megteremtve az átmenetet a konfliktus pozíciójából azon álláspont felé, amely alkalmas lehet egyműködésre. Ha sikerült leültetni és párbeszédre ösztönözni a feleket, akkor megnyílik az út a továbblépéshez, vizsgálják meg együtt, hogyan te-

hető jóvá a baj, hogyan orvosolható az a fájdalom, melynek feloldása eredményeként a felek között a konfliktus elsimulhat. A mediátor célja, hogy közös nevezőre hozza a vitás ügyben ellenérdekelte feleket. Ennek a célnak a megvalósítása érdekében segítenie kell a feleket a szűk és egyoldalú látásmód elkerülésében, az egymással szemben megnyilvánuló bizalmatlanság csökkentésében és az álláspontok egymáshoz közelítésében.

A mediáció főbb elemei:

- az egyezkedést segítő technikák alkalmazása,
- a probléma megfogalmazása,
- az álláspontok közelítése,
- az egyezkedés folyamatának lépésekre bontása,
- az empatikus kommunikáció fejlesztése,
- alternatív megoldások keresése,
- közös cél kialakítása,
- a beszűkülés, bizalmatlanság, merev attitűdök kialakulásának megakadályozása, oldása,

A mediáció három alapvető jellemzője:

- magánjelleg és kölcsönös bizalom,

- igények és érdekek dominanciája,
- a mediáció konszenzuson alapul,

A vitában álló felek maguk döntenek el, hogy el tudnak-e jutni a megegyezésig, és ennek természetét és feltételeit maguk szabják meg.

Fontos a mediátor szerepe abban, hogy a felek megmerevedett álláspontja közeledjen egymáshoz. A mediátor célja, hogy közös nevezőre hozza a vitás ügyben ellenérdekelteket. Ennek a célnak a megvalósítása érdekében segítenie kell a feleket a szűk és egyoldalú látásmód elkerülésében, az egymással szemben megnyilvánuló bizalmatlanság csökkentésében és az álláspontok egymáshoz közelítésében.

Az egymással szemben rögzült, merev, makacs beállítódás megváltoztatható a kompromisszum létrejöttét és a közvetítés sikerességéhez vezethet. Ezért az eredményesség érdekében a mediátor igyekszik feloldani az álláspontok közötti eltéréseket, majd elérni a felek egymással szembeni kompromisz-

sum-készségének kialakulását. Érdemes szem előtt tartani, hogy a felek akkor érzik eredményesnek a közvetítői eljárást, ha saját maguk is aktívan közreműködhetnek a mindkét fél számára elfogadható, betartható és méltó megállapodás létrejöttében. Fontos, hogy minden esetben pozitív hangvétellű legyen a folyamat lezárása, még akkor is, ha nem sikerül mindenben közös nevezőre jutniuk a feleknek.

- A pereskedéstől és a döntőbírástól eltérően a mediáció során nincs külső döntéshozó, a felek maguk oldják meg a konfliktust.

- A mediáció egyik célja, hogy elkerülhetővé tegye holtpont kialakulását, vagy azon átsegítse a feleket, továbbá megakadályozza a vita kiterjedését, és hozzásegítse a feleket a lehetséges megoldások kidolgozásához.

- A mediátor, akit legtöbbször a felek választanak, olyan katalizátor funkciót tölt be, amelyben elsősorban a felek érdekeire, nem a múlt eseményeire és az elfoglalt pozícióikra fókuszál. A mediátor legfontosabb feladata a folyamat irányítása, a felek segítése.

A mediátor nem kényszerít a felekre döntést, megegyezést vagy feltételeket, ezért nem következik be az egyébként elkerülhetetlen „nyertes-vesztes” helyzet, amely általában a peres vagy bírósági eljárásokat jellemzi. A felek ezáltal a megegyezés eredményét teljes mértékben kontrollálják. Megvan a lehetőségük, hogy olyan egyezsége jussanak, amely látszólag talán az egyik félnek igazságtalan, vagy úgyis dönthetnek, hogy nem veszik figyelembe az odavonatkozó törvényeket és más szabályokat. Feltéve, ha ez mind a kettőjük érdekében áll, és a döntés törvényes. A feleknek módjában áll, hogy eldöntsék, egyetértenek-e azzal vagy sem.

A mediáció a vita kimenetelét alapvetően magukra a felekre bízta. A mediátor feladata egy olyan speciális kommunikációs szituáció levezetése, koordinálása, amelynek keretében kommunikációs- és problémamegoldó technikákat tanít ügyfeleinek.

A mediáció nem nyilvános, hanem magánjellegű folyamat, és egyik sarkalatos pontja, hogy bizalmas és előítélettől mentes. Fontos jellemzője a közvetítői el-

járásnak, hogy bizalmas, gyors és ennek következtében sokkal kevésbé költséges, mint a bírói út. A mediációs eljárás fontos jellemzője a titoktartási kötelezettség és a megfelelő bizalmi légkörben folyó párbeszéd. Mindazt, ami a mediációs folyamatsorán elhangzik előítélet nélkül kell elfogadni, és nem használható fel nyilvánosan vagy a későbbi eljárásokban. Minden olyan információt, amit az egyik fél bizalmasan közöl a mediátorral, az nem adhat tovább a másik félnek, csak az egyik fél konkrét felhatalmazásával.

A mediáció nem a „jogok és kötelességek”, hanem az „igények és érdekek” mentén működik. A hosszadalmas és elhúzódó egyezkedések kudarca gyakran abból fakad, hogy a felek nagyon könnyen megrekednek az ellenséges hadállásokban, és képtelenek kikeveredni a zsákutcából. Az ellenséges hadállások éppen a „jogok világából” építkeznek – a felek belemerevednek a jogok és kötelességek múltjába.

Szemben a pereskedéssel, ahol rögzítik, hogy „mi történt a múltban, miért történt és kinek a hibájából történt”, a mediáció a jövőbe tekint és arra bátorítja a

feleket, hogy értékeljék át a vitában elérendő céljaikat és terveiket olyan módon, hogy vizsgálják felül jelenlegi és jövőbeli igényeiket és érdekeiket.

Legelőnyösebb körülmények a mediáció számára, ha:

- A fennálló kapcsolatok fontosak.
- A résztvevők a végeredményt illetően meg akarják tartani az irányítást.
- Nincs jelentős hatalmi különbség a vitázók között.
- Az időtényező lényeges elem.
- Fontos a bizalom.
- Mind a két félnek szüksége van arra a lehetőségre, hogy kiengedje a gőzt.
- A felek nem kommunikálnak – vagy soha nem is kommunikáltak – egymással és felkészültek arra, hogy egy pártatlan harmadik fél segítsen a kommunikációban.
- Az embereknek sem készsége (tárgyalókészség), sem kedve (bizalomhiány) nincs a hatékony tárgyalásra külső segítség nélkül.
- A résztvevők nem találnak megoldást a vitára, de igénylik annak elrendezését.
- A vita megoldására egyéb le-

hetőségeket is fontolóra vettek, de a mediációt tartják a legcélravezetőbbnek.

- A vita rendezetlensége elfogadhatatlan a felek számára.
- Az egyik fél személyes biztonsága sem függ a vita kimenetelétől.
- Az érintett személyek önként vesznek részt a mediációban.
- A felek a mediátort elfogulatlannak tekintik.

A kompromisszumos megállapodás létrehozásában akkor tud a közvetítő segíteni, ha az alternatív megoldások széles skáláját ismeri, alkalmazásukban gyakorlott.

Fontos kiemelni a mediáció fogalmi elemei közül a közvetítő függetlenségét. Nem érheti el a célját a közvetítői eljárás, ha a közvetítő felektől való függetlensége megkérdőjelezhető.

2.5. Az elkövető és az áldozat közötti konfliktus feloldásának speciális módszere: a mediáció, büntetőügyi közvetítés

Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve jelentősen kibővítette az áldozatok büntetőeljárásbeli jogait, az

áldozatoknak nyújtott szolgáltatások között megjelent az érzelmi és pszichológiai támogatás is, továbbá az új irányelv előírásokat tartalmaz az áldozatokkal kapcsolatba kerülő szakemberek képzési követelményeire vonatkozóan is. A nemzeti jogba történő átültetésének határideje 2015. november 16.

A mediációt 2007-től lehet a büntetőeljárásokban alkalmazni.

A Büntetőeljárásról szóló törvény (1998. évi XIX. tv.) 221/A. §-a szerint közvetítői eljárás alkalmazható bizonyos személyelleni, közlekedési és vagyon elleni bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban, ha a cselekmény ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő, és az elkövető a nyomozás során beismerő vallomást tett.

A mediáció több esetben kizárt, például, ha a bűncselekmény halált okozott, vagy ha az elkövető többszörös visszaeső.

Közvetítői eljárás kezdeményezői

A közvetítői eljárást a törvényben meghatározott feltételek

fennállása esetén mind az elkövető, illetve védője, mind a sértett, illetve ügyvédje önként kezdeményezheti. Az ügy közvetítői eljárásra utalásáról szóló döntést minden esetben az ügyész vagy a bíró hozza meg. Ezért a rendőrségen, vagy az eljárás ügyészi szakaszában szükséges írásban jelezni, ha valamelyik érintett az ügyben mediációt szeretne kérni.

A közvetítői eljárás menete

A mediátor az ügy kézhezvétele után, telefonon vagy levélben felveszi a kapcsolatot a felekkel, tájékoztatja őket az eljárás céljáról, menetéről és a mediáció helyszínéről, időpontjáról.

A mediáción az ügy sértettje és az elkövető egyszerre vesznek részt. Az ülésre, ha szükségesnek látják, 2–2 segítőt (rokon, barát) is magukkal hozhatnak a felek.

A mediáció során a mediátor segítségével minden félnek lehetősége van elmondani, hogy hogyan érintették a történetek, az elkövető felelősséget vállalhat tettéért, bocsánatot kérhet, és a felek megállapodhatnak a cselekménnyel okozott sérelem jóvátételében. (a jóvátétel lehet

készpénz, de lehet egyéb az áldozat részére nyújtott szolgáltatás is, pl. favágás, segítség a bevásárlásban, gyógyszerkiváltásban, az összefirkált fal saját kezű átfestése, a megrongált kerekpár megjavíttatása).

A mediátor a megállapodást a helyszínen írásba foglalja, és azt mindenki aláírja. A megállapodást megküldik az ügyben eljáró ügyésznek vagy bírónak. A mediáció során elhangzottakra – a megállapodásban foglaltak kivételével – titoktartási szabályok vonatkoznak.

A mediátor ellenőrzi a megállapodásban foglaltak teljesítését, és erről beszámol az ügyésznek vagy a bírónak.

A megállapodás sikeres teljesítése esetén a büntetőeljárást a cselekmény súlyossága szerint vagy megszüntetik, vagy a bíró a büntetés kiszabásánál korlátlan enyhítést alkalmazhat, tehát bármilyen enyhe büntetést alkalmazhat. Fontos, hogy ezek a következmények csak a közvetítői eljárásban született megállapodások esetén alkalmazhatóak.

Ha nem jött létre megállapodás, vagy azt a felek nem teljesítik, a büntetőeljárás a rendes me-

netében folytatódik tovább.

Kik lehetnek mediátorok?

A büntető ügyekben folytatott közvetítői eljárásban a megyei vagy fővárosi kormányhivatal igazságügyi szolgálatának e feladatra kiképzett munkatársai, valamint a KIH-vel e feladatra szerződött egyes ügyvédek járnak el önkéntes mediátorként. Az eljárás ügyvéd közvetítő esetében is ugyanaz, mint pártfogó közvetítők esetében.

A közvetítői eljárás illeték- és díjmentes szolgáltatás.

A mediáció előnye a hagyományos büntető eljáráshoz képest:

A súlyos bűncselekmények elkövetőjével szemben az államnak szigorúan kell eljárnia, a kevésbé súlyos bűncselekmények elkövetőivel szemben viszont alternatív megoldásokat célszerű keresni.

Ezek sorában új eszköz a mediáció, amely gyorsabb, olcsóbb, az eljárás szereplőinek a bírósági eljárásnál nagyobb szerepet adó, őket egyenrangú félként kezelő folyamat, és amelynek sikere esetén a sértett jóvátételt kap, a büntetőeljárás pedig befejeződhet.

2007. eleje óta országosan több mint 15.000 ügyben folyt közvetítői eljárás, Békés megyében 698 ügy érkezett ebben az időszakban és 598 ügy fejeződött be. A résztvevők nagyon elégedettek, mert:

- önként vehetnek részt a mediációs eljárásban,
- aktív részesei, alakítói a folyamatnak,
- a sértett gyorsabban és egyszerűbben juthat a neki megfelelő jóvátételhez,
- az elkövető szembesül tettének következményeivel, bocsánatot kérhet és saját vállalásának megfelelő jóvátételt nyújt,
- a sértett számára az elkövető vel való találkozás segít a bűncselekmény traumájának feldolgozásában, megszűnik, vagy csökken a félelemérzet,
- a sértett megismerheti a bűncselekmény elkövetésének okait, ez segíti az újabb áldozattá válás megelőzését
- az elkövető vagy elkerülhe-

ti az eljárás folytatását, és nem válik büntetett előéletűvé, vagy a kiszabandó büntetése korlátlanul enyhíthető

- a közvetítői eljárás átlagosan 3 hónapot vesz igénybe, és a büntetőeljárás a mediációt követő kb. 3 hónapon belül befejeződhet
- Békés megyében az ügyek 80%-ában megállapodás születik és a megállapodások 88 %-a teljesül.

III. AZ ÁLDOZATOKNAK NYÚJTOTT TÁMOGATÁS, SZOLGÁLTATÁSOK RENDSZERE

Az áldozatsegítő szolgálatok egyik fő tevékenységi körébe tartozik, hogy az áldozatok szükségleteire fókuszálva személyre szabott támogatási formákkal nyújtson segítséget a bűncselekmény okozta helyzetben az áldozatok számára. A segítségnyújtás rendszere kétszintű egyrészt az alacsony küszöbű ellátási forma, azaz a tájékoztatás (ld.:2.1.pont), melynek igénybevételéhez nem kell feljelentést tenni, nem kell a büntetőeljárásról szóló igazolást beszerezni a rendőrségtől. A második szinten megvalósuló áldozatsegítő támogatások igénybevételére azonban a büntetőeljárás, szabálysértési eljárás megindulását – feljelentés szükséges – követően kerülhet sor. Az áldozatsegítő támogatások közé tartoznak egyrészt az áldozatsegítő szolgáltatások, nevezetesen az érdekérvényesítés elősegítése, jogi segítségnyújtás (ld.: 2.2.pont), azonnali pénzügyi segély (ld.: 2.3.pont), védett szálláshely biztosítása (ld.: 2.5.pont), másrészt az állami kárenyhítés (ld.: 2.4. pont)

Az itt felsorolt szolgáltatásokat – a védett szálláshely biztosítása kivételével – bármely bűncselekmény áldozata igénybe veheti, ha az adott ügyében büntetőeljárás vagy tulajdon elleni szabálysértési eljárás indult. Ugyanazon cselekménnyel összefüggésben akár egyidejűleg, akár későbbi időpontokban több áldozatsegítő szolgáltatás igénybevételére irányuló kérelem is előterjeszthető. Így pl: több áldozatsegítő szolgáltatást vett igénybe az az áldozat is, akinek édesanyja egy családi veszekedés során úgy megszurta férjét, az áldozat édesapját, hogy elhalálozott. Az áldozat azonnali pénzügyi segélyre - kegyeleti kiadásokra - szerzett jogosultságot, illetve az áldozatsegítő szolgálat segítséget nyújtott érdekérvényesítés elősegítése keretében temetési segély igényléséhez a lakóhelye szerinti önkormányzatnál. A bűncselekményt követő néhány hét elteltével jogi segítségnyújtás iránti kérelmet is előterjesztett az áldozat amiatt, hogy a családi pótlék folyósítását megszüntették, holott a tanulói jogviszonya fennállt.

A családi pótlék folyósítását megszüntető határozat elleni fel-
lebbezés elkészítéséhez kérte jogi
segítő, ügyvéd közreműködését,
mely engedélyezve lett számára.

A felsorolt áldozatsegítő szol-
gáltatások igénybevétele mellett
ugyanazon bűncselekménnyel
– emberölés – összefüggésben
három hónapon belül állami kár-
enyhítés iránt is nyújtott be ké-
relmet, melyre szintén jogosult-
ságot szerzett.

E fejezetben leírt támogatások
csak bűncselekmény ill. tulajdon
elleni szabálysértés áldozatainak
nyújtható, ezért az áldozati státusz
igazolása nélkülözhetetlen, hiszen
ez alapján dönti el az áldozatsegí-
tő szolgálat, hogy a kérelmező a
kérelmében feltüntetett bűncse-
lekménynek áldozata –e. Az ál-
dozati minőség megállapításához
szükséges igazolást a nyomozó
hatóság, ügyészség vagy a bíróság
állíthat ki. Az igazolás tartalmaz-
za az áldozat személyes adatait
(nevét, anyja nevét, születési ada-
tait, lakcímét, állampolgárságát),
a büntetőeljárás tárgyát képező
cselekményre vonatkozó adato-
kat (Büntetőtörvénykönyv szerin-
ti minősítését, – azaz melyik para-
grafusba ütközik a cselekmény – ,

a tényállást, – rövid összefoglalása
a cselekménynek, – illetve a bün-
tetőeljárásra vonatkozó adatokat
(az eljáró hatóság megnevezését,
ügyszámot, a foganatosított bün-
tetőeljárási intézkedéseket(pl.:
előzetes letartóztatás, őrizetbe
vétel, szembesítés, tanúk meg-
hallgatása, terhelt kihallgatása)
vádemelés megtörténtét, elha-
lasztását, mellőzését, a kérelme-
ző büntetőeljárási pozícióját (pl:
sértett, a sértett hozzátartozója),
az ügyben volt-e/van-e folyamat-
ban közvetítői eljárás). Az iga-
zolást az áldozat is kérheti köz-
vetlenül a büntetőeljárás adott
szakaszában eljáró, fent említett
hatóságtól, de erre nem kötelez-
hető. Az áldozat kérelmére kiállí-
tott igazolás a kiállítást követő 15
napig érvényes. Amennyiben az
áldozat nem csatolja a kérelmé-
hez az igazolást, akkor az áldozat-
segítő szolgálat haladéktalanul
köteles beszerezni.

A kérelemre induló áldozatse-
gítő eljárások díj- és illetékmentesek,
azaz ingyenesek. Az áldozat-
segítő szolgáltatás igénybevétele
iránti kérelmet az áldozat bárme-
lyik kormányhivatal igazságügyi
szolgálatánál előterjesztheti, azaz
nem a bűncselekmény helyszíne
határozza meg az illetékességet.

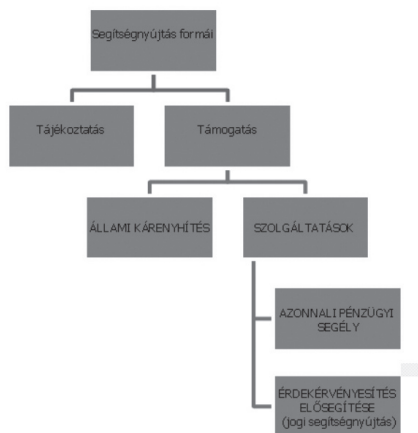
Pl: egy békés megyei tinédzserkorú áldozat sérelmére lopást követtek el a Balatonon, melynek során az ismeretlen elkövető el tulajdonította a sértett 2.000,-Ft összegű készpénzét és személyes iratait. A bűncselekmény helyszínéhez közeli területi áldozatsegítő szolgálat tájékoztatása alapján kereste fel a lakóhelye szerinti – békés megyei - áldozatsegítő szolgálatot, ahol érdekérvényesítés elősegítése keretében okmányai pótlásához kérte áldozati státuszáról hatóságibizonyítvány kiállítását.

Az áldozatsegítő szolgáltatásokhoz való hozzáférést azon áldozatok számára, akik akadályoztatva vannak pl: életkoruk, egészségi állapotuk, lakóhelyük és az áldozatsegítő szolgálatok központi irodája közötti nagy távolság miatt abban, hogy személyesen felkeressék az áldozatsegítő szolgálatot, azoknak segítséget biztosítanak a járásközpontokban működő önkéntes segítők.

Az önkéntes segítők akár a kérelem-nyomtatvány kitöltésében, szolgálathoz történő eljuttatásában, vagy akár a mindennapi életvitelben pl: gyógyszer kiváltás, bevásárlás, kórházi látogatás,

házi segítségnyújtás, temetési segély, átmeneti segély intézésében nyújtanak segítséget.

Segítségnyújtás rendszere

3.1. Áldozatsegítő szolgáltatások

3.1.1. Tájékoztatás

A tájékoztatás alacsonyküszöbű ellátási forma, ami azt jelenti, hogy feltétel nélkül bárkinek nyújtható, azaz nem csak az áldozati státuszukat igazoló személyek, hanem bárki igénybe veheti.

Tájékoztatás keretében az áldozatsegítő szolgálat hatékony és gyors segítő tevékenységet folytat, különösen egyszerűbb ügyekben és azon esetekben, amikor az áldozat valamilyen okból

kifolyólag nem kíván feljelentést tenni – pl. családon belüli erőszak, bántalmazás során nem kívánja hozzátartozóját feljelenteni. Így a feljelentést nem tevő áldozat számára tájékoztatás keretén belül a szolgálat olyan jellegű segítséget is nyújthat számára, amely szinte az érdekérvényesítés elősegítése szolgáltatásnak felel meg.

Az Ást.9. § -ban foglalt rendelkezés konkrét tartalommal határozza meg az áldozatsegítő szolgálatok tájékoztatási kötelezettségeit, melyek a következők.

Ást. 9. § (1) bekezdés az áldozatsegítő szolgálat a hozzá forduló ügyfelet tájékoztatja

a) a büntető-, illetve szabálysértési eljárásbeli jogairól és kötelezettségeiről (ld. 1.1. pont).

b) a számára elérhető támogatások fajtáiról és az igénylés feltételeiről,

Az említett b) pont alapján a szolgálat a hozzáfordulókat tájékoztatja az Ást. keretében szabályozott lehetőségekről, szolgáltatásokról, így az azonnali pénzügyi segélyről, érdekérvényesítés elősegítéséről, jogi segítségnyújtás-

ról, és az állami kárenyhítésről. (ld.: 2.2-2.4 pont).

c) az e törvényben biztosított támogatásokon kívül igénybe vehető egyéb ellátásokról, juttatásokról, jogérvényesítési lehetőségekről,

A c) pontban szabályozottak értelmében a tájékoztatásnak az áldozatsegítő szolgáltatásokon, támogatáson kívül ki kell terjednie a szociális ellátások és más elérhető juttatásokra, illetve azon kérdésekre is, amelyeket az adott bűncselekmény specialitásai indokolnak, mint pl.:

1.) A bejelentés és feljelentés jogkövetkezményei közötti különbségek

A gyakorlat során számos esetben előfordult, hogy pl: a boltban eltűnt pénztárca kapcsán a szolgálathoz forduló áldozat abban a téves feltevésben volt, hogy a rendőrség előtt tett nyilatkozata feljelentésnek minősül, holott a rendőrség a nyilatkozatát bejelentésként kezelte. A minősítésnek jelentősége van az ügyfél szempontjából, ugyanis bejelentés esetén nem indul büntetőeljárás, ezáltal az ügyfél nem szerez

jogosultságot áldozatsegítő szolgáltatásra. Így amennyiben szükséges az áldozatsegítő szolgálat tájékoztatás keretében az ügyfelet felvilágosítja arról, hogy a feljelentést hol és hogyan, milyen formában teheti meg, illetve az ügyfél kérelmére a feljelentés megtételéhez segítséget is nyújt.

2.) Magánindítvány és magánvád jogintézménye

Bizonyos bűncselekmények csak magánindítványra büntethetők, ami azt jelenti, hogy a sértett maga döntheti el, hogy kívánja-e az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását. A magánlaksértés, könnyű testi sértés vétsége, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmazás, becsületsértés, szexuális kényszerítés, vagyon elleni bűncselekmények – pl: lopás, sikkasztás, csalás...stb.- esetén, ha a sértett az elkövető hozzátartozója a vádat, mint magánvádoló a sértett képviseli, feltéve, hogy az elkövető magánindítványra büntethető. A magánindítvány nem vonható vissza. A magánvádлот a sértett jogain kívül a vád képviselőjével járó jogok is megilletik.

3.) Távoltartás jogintézménye

A ma hatályos szabályozás értelmében két megoldásra van lehetőség; egyrészt a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény, másrészt a Be.-ben szabályozott távoltartás keretében.

a.) Távoltartás a 2009. évi LXXII. törvény alapján

E szabályozás a büntetőeljáráson kívüli esetekben ad lehetőséget a távoltartás elrendelésére. Hozzátartozók közötti erőszaknak minősül a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan, közvetlenül veszélyeztető tevékenység, továbbá a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás.

Az áldozatsegítő szolgálat minden olyan esetben köteles jelezni a családvédelmi koordinációért felelős szervnek - gyámhivatal

- amikor hozzátartozók közötti erőszak veszélyét észleli. Pl.: az áldozatsegítő szolgálat jelzéssel élt, abban az ügyben, amikor egy házaspár azzal a problémával kereste fel a szolgálatot, hogy nagykorú gyermekük bántalmazza őket, illetve otthon élő lánytestvéreit, de feljelentéssel nem kívántak élni, mivel a gyermekükről volt szó. Az említett eset alapján a törvényben foglaltaknak megfelelően az áldozatsegítő szolgálat írásban jelzéssel élt az illetékes gyámhivatal irányába, akárcsak abban az esetben, amikor egy nagymama jelezte, hogy a veje nem veszi meg lánya számára a gyógyszereket, nem viszi el a szükséges orvosi kontrollra, holott pszichés állapota miatt indokolt lenne. Az illetékes gyámhivatal felé tett jelzést követően a gyámhivatal az előbb említett esetben arról tájékoztatta a szolgálatot, hogy mivel a bántalmazottak nem kiskorúak, ezért az illetékes rendőrkapitányság irányába megtette a szükséges lépéseket. Az utóbbi esetben a gyámhivatal nem látta indokoltnak intézkedés megtételét mivel a bántalmazott a meghallgatás során úgy nyilatkozott, hogy férje nem gátolja semmiben, gyógyszerek biztosít-

va vannak számára. Előfordult olyan jelzés is, hogy az ügyfelet élettársa zaklatta, bántalmazta, vascsővel az ágyra is szorította, de feljelentéssel nem élt a cselekmények miatt.

A szükséges jelzést az áldozatsegítő szolgálat az illetékes gyámhivatal irányába megtette, azonban a visszajelzés alapján a bántalmazott bíróság útján rendezte a távoltartást.

A családvédelmi koordinációért felelős szerv a bántalmazottat és a bántalmazót személyesen meghallgathatja és tájékoztatja őket pl: a büntető-vagy szabálysértési eljárás megindításának lehetőségéről, a család és a gyermek védelmét szolgáló szociális intézményrendszeréről és szolgáltatásokról, igénybevehető terápiás kezelésekről. Gondoskodik arról, hogy a bántalmazott jogi, egészségügyi, pszichológiai, és mentálhigiénés segítséget kapjon. Az ideiglenes megelőző távoltartást közigazgatási eljárás keretében a rendőrség rendeli el, maximum 72 órára. A megelőző távoltartásról a bíróság nemperes eljárás során határoz, melyet legfeljebb harminc napra rendelheti el.

b.) Távoltartás a Be. alapján

A már folyamatban lévő büntetőeljárásban alkalmazott kényszerintézkedések közé tartozik. A Be. 138/A.§(1) bekezdése alapján a távoltartás a terhelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza. A távoltartás elrendelésének feltételeit a Be 138.§ (2) bekezdése sorolja fel. A távoltartás elrendeléséről a bíróság határoz, tőztől, hatvan napig terjedő időre rendelheti el. A távoltartás elrendelésé indítványozhatja az ügyész, a magánvádló, a pótmagánvádló, a sértett, a cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes sértett törvényes képviselője, valamint a terhelttel közös háztartásban élő kiskorú személy törvényes képviselője.

c.) Büntető ügyekben, szabálysértési eljárásokban alkalmazható közvetítői eljárásra (ld.: 4.4. pont).

d.) az áldozatsegítésben részt vevő állami, önkormányzati, civil szervezetek és a vallási közösségek elérhetőségéről

A tájékoztatás keretében az áldozatsegítő szolgálat felvilágo-

sítást ad az ügyfél számára, hogy milyen állami, önkormányzati, civil, egyházi szervezetek nyújtanak számára segítséget, ugyanis a megyei szinten működő igazságügyi szolgálatokon kívül más szervek és szervezetek is foglalkoznak az áldozatok támogatásával. Egyrészt az áldozatsegítő szolgálathoz hasonlóan általánosan, minden áldozat támogatásában részt vesz (Fehér Gyűri Közhatalmú Egyesület, Békés Megyei Áldozatvédelmi és Büntelmegelőzési Közhatalmú Egyesület Iroda), míg mások kifejezetten egyes bűncselekmény áldozataira vagy meghatározott áldozati csoportra fókuszálnak (pl.: a bántalmazott nőkre fókuszál a Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen (NANE) Egyesület).

e.) a bűncselekmény, illetve tulajdon elleni szabálysértés típusára figyelemmel az ismételt áldozattá válás elkerülésének lehetőségeiről

Az áldozatsegítő szolgálatok tájékoztatási kötelezettsége kiterjed az ismételt áldozattá válás elkerülésének lehetőségére. Néhány jó tanács pl: vagyon elleni bűncselekmények körén belül a zseblopások elkerülése érdeké-

ben a pénztárcát tartsuk biztos helyen, soha ne a kosár vagy a táska tetején. Kerüljük a zsúfolt helyeket, a táskánkat szorítsuk magunkhoz, a pénztárcát tegyük biztos helyre. Bankkártyát soha ne tartsuk a PIN kóddal együtt. A besurranásos lopások elkerülése érdekében az értékeket ne hagyjuk elől, zárjuk el, lehetőség szerint lemez- vagy pénzkazettába. Ha rajta kapjuk a besurranó tolvajt, a helyzetet mérlegelve gondoljuk át, hogy szembeszállunk-e vele. Ehhez hasonló további hasznos információkat, tudnivalókat kaphatunk a www.police.hu honlapon.

Amennyiben a területi áldozatsegítő szolgálat más hatóságtól, szervtől – mint pl: rendőrségtől, családsegítő, gyermekjóléti szolgálattól –, valamint a hozzá benyújtott támogatásiránti kérelemből arról szerez tudomást, hogy természetes személy bűncselekmény áldozata lett, írásban köteles az érintett személyt felvilágosítani, hogy áldozatsegítő támogatásra jogosult lehet. Ezt követően az áldozat maga dönti el a tájékoztatásban szereplő információk alapján, hogy kérelmet terjeszt-e elő áldozatsegítő szolgáltatások, támogatás igénybevétele céljából

vagy további információt kér, vagy nem nyújt be kérelmet.

A tájékoztatás leggyakrabban telefonon vagy személyesen történik. A kapcsolatfelvétel során a szolgálat munkatársa felteszi azokat a kérdéseket, amelyek segítségével tisztázni lehet a körülményeket, mint pl: milyen bűncselekmény áldozatává vált, mikor történt, hol történt a bűncselekmény, illetve szabálysértés kivel él egy háztartásban, milyen jövedelemforrással, szociális, családtámogatási ellátással rendelkezik, milyen kiadás megfizetésére nem képes a bűncselekmény következtében. A feltárt tényezők alapján az áldozatsegítő szolgálat munkatársa felvázolja a kapott információk alapján, hogy az ügyfél számára milyen támogatási forma nyújtható, illetve kérelmét milyen határidővel, milyen formában nyújthatja be a szolgálatához.

Az emberkereskedelem áldozataként azonosított, magyar állampolgárságú vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy számára az állam szolgáltatásként védett szálláshelyet biztosít. (ld.: 2.5. pont)

Az áldozatsegítő szolgálat amennyiben megállapítja, hogy az ügyfél harmadik országbeli állampolgár emberkereskedelem áldozata számára tájékoztatást ad arról, hogy egy hónapig gondolkodhat azon, hogy a bűncselekmény felderítésben együttműködik-e a hatóságokkal, amennyiben igen, akkor az együttműködés időtartamára tartózkodási engedélyre szerez jogosultságot. Az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás érvényességi ideje egy hónap, amely nem hosszabbítható meg. Kizárólag Magyarország területén történő tartózkodásra jogosít, ki- és visszautazást nem tesz lehetővé a harmadik országbeli állampolgár kiutazásakor érvényét veszti és azt kilépéskor a harmadik országbeli állampolgárnak le kell adnia.

3.2. Érdekérvényesítés elősegítése, jogi segítségnyújtás

3.2.1. Érdekérvényesítés elősegítése

Az érdekérvényesítés elősegítése határidő nélkül, bármilyen formában – pl: akár szóban, írásban, vagy akár telefonon is – formai megkötések nélkül kérhető. A rászorultság vizsgálata nélkül, térítésmentesen jár az áldozatoknak.

Az érdekérvényesítés elősegítése keretén belül az áldozatsegítő szolgálat az áldozat bűncselekménnyel, illetve tulajdon elleni szabálysértéssel összefüggésben, vagy annak következtében kialakult problémájának megoldásához nyújt személyre szabott segítséget, illetőleg tájékoztatást. Az áldozatsegítő szolgálat az említett segítséget mindaddig megadja az áldozatnak, amíg a bűncselekménnyel, tulajdon elleni szabálysértéssel összefüggésben megoldásra váró problémája merül fel és ennek kapcsán a szolgálathoz fordul.

Az érdekérvényesítés elősegítése keretében az áldozat számára a cselekmény jellegére és személyes szükségleteire tekintettel az áldozatsegítő szolgálat segítséget nyújt az egészségügyi, egészségbiztosítási ellátások, a szociális ellátások és egyéb támogatások igénybevételehez, annak érdekében, hogy a cselekmény okozta sérelem, veszteség a lehető legteljesebb mértékben csökkenjen.

Az említett szolgáltatást kizárólag az adott bűncselekmény vagy tulajdon elleni szabálysértés következtében kialakult helyzet orvoslásával kapcsolatban kérheti az áldozat.

A cselekményt megelőzően fennálló pl: egészségügyi probléma orvoslásához, vagy jogalap nélkül felvett nyugdíj-biztosítási ellátás, családtámogatási ellátás visszatérítésével összefüggő jogvita megoldásához az áldozatsegítő szolgálat nem nyújt segítséget érdekérvényesítés elősegítése keretében, hanem tájékoztatást nyújthat arra vonatkozólag, hogy a felmerült problémával mely szervhez, hatóságához kell fordulnia az ügyfélnek.

Az érdekérvényesítés elősegítése során elő kell segíteni azon célt, hogy az áldozat a cselekményt megelőző vagy ahhoz közeli helyzetbe kerüljön a támogatás igénybevételével.

Érdekérvényesítés elősegítése kapcsán az áldozatsegítő szolgálat széleskörű, sokszínű tevékenységet végez, így a szolgáltatás formája is eltérő lehet.

Gyakran előforduló fő formái az alábbiak lehetnek:

a.) A bűncselekmény, tulajdon elleni szabálysértés okozta lelki trauma, érzelmi megrázkódtatás feldolgozásában je-

lentős szerepet tölthet be segítő szakember, pszichológus nyújtotta segítő beszélgetés, mint pl: abban a bűncselekményekben is, amelynek következtében egy orvosi műhiba miatt elhunyt egy édesanya. A sértett tinédzserkorú gyermekei azonban nem tudták feldolgozni édesanyjuk hirtelen elvesztését, ezért kérték az áldozatsegítő szolgálatot, hogy nyújtson segítséget pszichológus szakemberrel történő kapcsolatfelvételben. A több hónapig tartó terápia hozzásegítette a középiskolás áldozatokat a bűncselekmény által elszenvedett érzelmi megrázkódtatás feldolgozása mellett abban is, hogy a jövőben ne váljanak személyiséget romboló szerek használóivá. Az áldozatsegítő szolgálat érdekérvényesítés elősegítése keretében, halált okozó foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétsége okozta lelki trauma feldolgozásához segítséget nyújtott a pszichológussal való kapcsolatfelvételben annak az édesanyjának is, aki az említett bűncselekmény következtében instabilan rögzített konyhaszekrény leszakadása következtében elveszítette másfél éves gyermekét.

b.) Érdekérvényesítés elősegítése keretében jogaiban sérelmet szenvedett áldozatnak egyszerűbb megítélésű ügyekben jogi tanácsot, felvilágosítást és támogatást is ad a szolgálat a sérelem rendezéséhez, mely során segítséget biztosít a nyugellátások, egészségbiztosítási, szociális, és egyéb ellátások - pl: emberölés következtében elhunyt sértett kiskorú gyermekét/gyermekeit megillető árvaellátás, illetve a sértett házastársa általi özvegyi nyugdíj - igényléséhez szükséges formanyomtatványok kitöltésében vagy akár segítséget nyújt rendőrség határozatával szembeni panasz megfogalmazásában is. Ezen túlmenően jogi tanácsot ad a cselekmény következtében kialakult helyzet helyreállításához valamint arról, hogy mely hatóságnál kell további eljárást kezdeményezni.

c.) A bűncselekmény vagy szabálysértés során eltulajdonított okmányok pótlása esetén az áldozatsegítő szolgálat az áldozat kifejezett kérelmére áldozati státuszáról hatósági bizonyítványt állít ki az eljáró rendőrség, ügyészség, bíróság által kiállított igazolás alapján. 2014. január 1. óta az eltulajdonított személy-

azonosító igazolvány, és a lakcímet igazoló hatósági bizonyítvány pótlása ingyenes, azaz az okmányiroda nem mérlegelhet az okmányok költségét illetően. Azonban a táj.adókártya pótlása céljából kiállított hatósági bizonyítvány viszont nem eredményez automatikusan költségmentességet, azaz ingyenességet, az elbírálásához költségmentességi kérelem benyújtása is szükséges - formanyomtatványon vagy formai megkötés nélkül - az adott szervnél,hivatalnál. Érdekérvényesítés elősegítése keretében a formanyomtatvány, költségmentesség iránti kérelem megfogalmazásához az áldozatsegítő szolgálat segítséget biztosít, illetve tájékoztatást nyújt a hatóságok elérhetőségéről, ügyfélfogadási rendjéről, a költségmentesség iránti kérelemhez csatolandó mellékletekről.

d.) A fent említett pontokban felsorolt formákon kívül tájékoztatást és tanácsot ad az egészségügyi, egészségbiztosítási, szociális ellátások, és támogatások formáiról, jogosultság feltételeiről, az igénylés módjáról, az ellátásokat és szolgáltatásokat nyújtó intézmények címéről, elérhetőségéről, valamint segítséget nyújt

egyrészt az ellátások, szolgáltatások igénybevételehez, másrészt az ellátásokkal, szolgáltatásokkal összefüggő panaszjog érvényesítéséhez.

Érdekérvényesítés elősegítése keretében segítségnyújtásra is sor került a következő bűncselekmény kapcsán. Ismeretlen elkövető ismeretlen módon behatolt a sértett lakásába és az asztalfiókból eltulajdonította az idős sértett 260.000,- Ft készpénzét. Lopás büntette miatt az illetékes rendőrkapitányság nyomozást rendelt el.

A bűncselekmény következtében az áldozat mindennapi megélhetése veszélybe került, gyógyszerait nem tudta kiváltani, illetve a betegségből kifolyólag szükséges orvosi vizsgálatra sem tudott elutazni. Az áldozatsegítő szolgálat a bűncselekmény okozta krízishelyzetre figyelemmel a legközelebbi jövedelemforrásig 20 napra élelmezésre, utazásra (orvosi vizsgálat miatt vált indokolttá) és gyógyszerköltségre 29.000,-Ft azonnali pénzügyi segílyt állapított meg. Az ügyfél további kérelmére érdekérvényesítés elősegítése keretében segílyt nyújtott átmeneti segíly igénylésével összefüggésben azáltal, hogy kapcsolatba lépett a kérelmező lakóhelye szerinti ön-

kormányzat szociális irodájával a segíly igénylésével – pl.:a kérelemhez csatolandó dokumentumok szükségessége, ügyfélfogadás rendje – kapcsolatos információk érdekében. Az áldozatsegítő szolgálat utóbb megtudta, hogy az áldozat kérelmére a képviselő tesztet 15.000,-Ft átmeneti segílyt állapított meg a bűncselekmény okozta létfenntartását veszélyeztető helyzet megoldásához.

3.2.2 Jogi segítségnyújtás

A jogi segítségnyújtás iránti szolgáltatást az áldozat számára nem az áldozatsegítő szolgálat biztosítja, hanem a jogi segítségnyújtó szolgálat. Az áldozatsegítő szolgálat feladata, hogy az ügyfél kérelmére a rendelkezésre álló igazolás alapján a hatósági bizonyítványt kiállítsa arról, hogy bűncselekmény vagy tulajdon elleni szabálysértés áldozata és jogosult az áldozatsegítő szolgáltatások igénybevétele.

A jogi segítségnyújtásra abban az esetben kerülhet sor, amennyiben ok-okozati összefüggés állapítható meg a bűncselekmény vagy tulajdon elleni szabálysértés okozta sérelem és a kért jogi segítség között.

E szolgáltatás igénybevétele nincs határidőhöz kötve. A jogi segítségnyújtás iránti kérelmet erre rendszeresített kérelemnyomtatványon szükséges előterjeszteni. A jogi segítségnyújtás engedélyezése iránti kérelem leadható a www.kih.hu honlapról.

Jogi segítségnyújtás keretében a következő két fő segítségi formavetető igénybe:

a.) pert megelőző, azaz peren kívüli támogatás és

b.) peres támogatás, azaz pártfogó ügyvédi képviselet bíró-sági szakaszban.

Az említett két fő támogatást nem a jogi segítségnyújtó szolgálat munkatársai nyújtják, hanem jogi segítők, azaz ügyvédek, ügyvédi irodák.

Az a) pont alatt említett peren kívüli támogatás csak abban az esetben biztosítható az áldozatnak, ha a bűncselekménnyel okozott kár, illetve a bűncselekménnyel összefüggésben keletkezett jog- vagy érdeksérelem elhárításhoz szükséges eljárás megindításához jogi tanácsadásra vagy beadvány - pl: vádindítvány

elkészítése a pótmagánvádhoz - szerkesztésére - van szükség. E támogatási forma nélkülözi a képviseleti jogosítványokat. Így pl.: jogi segítséget kért gyermekelhelyezés és élettársi vagyontársaság megszüntetése iránti per - kéréssetlével elkészítéséhez - megindításához az a sértett, akit az élettársa bántalmazott és a bántalmazás következtében kénytelen volt kis-korú gyermekével elmenekülni az élettársával közös lakott és közös tulajdonban álló ingatlanból. Egy másik esetben a sértett előre átutalta az eladónak a bébi autóülések vételárát, azonban az eladó az ülést nem szállította el a vevőhöz, melynek következtében az áldozat csalás miatt feljelentéssel élt a rendőrségen. Az áldozat fel kívánta szólítani az elkövetőt, hogy fizesse vissza az átutalt vételárát - 92.000,- Ft-ot - és ezen felszólító levél elkészítéséhez kért ügyvédi segítséget a jogi segítségnyújtó szolgálattól.

Peren kívüli támogatás során a jogi szolgáltatás, azaz az ügyvéd tevékenységének díját a bűncselekmény áldozata helyett az állam viseli, ha az áldozat háztartásában az egy főre eső nettó jövedelem nem haladja meg 2014-ben 191.780,- Ft-ot, és vagyonnal nem rendelkezik.

A b.) pontban említett peres támogatási forma során a büntetőeljárásban a bíróság előtt a sértettet, a magánvádlót, a magánfelet, egyéb érdekeltet valamint a pótmagánvádlót pártfogó ügyvéd képviselheti, amennyiben az adott büntetőügy bonyolultsága, jogban járatlansága, vagy egyéb személyes körülményei folytán képtelen személyesen eljárva jogaik hatékony érvényesítésére.

A képviselet során a pártfogó ügyvéd az áldozat nevében pl. tehet jognyilatkozatokat, bizonyítási indítványt terjeszthet elő, beadványokat, iratokat készíthet. Peres támogatás során a pártfogó ügyvédi képviselet díját az állam megelőlegezi azon rászoruló áldozatnak, ha a háztartásában az egy főre eső nettó jövedelem nem haladja meg 2014-ben 191.780,- Ft-ot, és vagyonnal nem rendelkezik.

A pártfogó ügyvédi képviselet az áldozatot a per jogerős befejezéséig illeti meg. Pl: a pártfogó ügyvédképviseletigénybevétele a büntetőeljárás bírósági szakaszában kérte az a sértett, aki egy közlekedési balesetből kifolyólag súlyos, maradandó sérüléseket szenvedett és egészségi állapota

miatt nem tudta jogait hatékonyan gyakorolni, illetve jövedelmi, vagyoni viszonyai miatt önerőből nem tudott megbízni egy ügyvédet a képviseletének biztosítására. A bíróság jogerős döntése alapján a pártfogó ügyvéd díját az elítéltnak kellett viselnie.

Polgári peres eljárásban a bűncselekmény áldozata, akkor kaphat állam által átvállalt, ingyenes pártfogó ügyvédi képviseletet, ha pl: családjában olyan gyermek gondoz, akinek rendszeres gyermekvédelmi jogosultságát megállapították, ha az ügyfél közgyógyellátásban részesül vagy egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságát megállapították, átmeneti szállást igénybevevő hajléktalan személy, aktív korúak ellátásában részesül, valamint ha a vele közös háztartásban élők egy főre eső havi nettó jövedelme - pl: munkabér, nyugdíj, egyéb rendszeres pénzbeli ellátás- nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, azaz a 28.500,-Ft-ot és vagyona nincs. Egyedülálló áldozat esetén pedig akkor, ha havi nettó jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át, azaz a 42.750,-Ft-ot és vagyona nincs.

Amennyiben a fenti összeget meghaladja az egy főre eső nettó jövedelem, de nem éri el a 191.780,-Ft-ot, és vagyona nincs, akkor a jogi szolgáltatás díját, azaz a pártfogó ügyvéd díját az állam egy évre megelőlegezi feltéve, ha külön eljárásban megállapította az áldozatsegítő szolgálat, hogy a fél bűncselekmény áldozata, jogosult az áldozatsegítési szolgáltatások igénybevételére és a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése, illetve a bűncselekménnyel összefüggésben keletkezett jog-vagy érdeksérelem elhárítása érdekében indít pert.

A fentebb említett jövedelmi és vagyoni viszonyokon kívül a pártfogó ügyvédi képviselő igénybevételéhez szükséges, hogy a kérelmező jogban járatlan legyen vagy az ügy bonyolultsága folytán személyesen eljárva ne legyen képes a perben érdekeit eredményesen képviselni, eljárás jogait hatékonyan gyakorolni vagy a perben a jogi képviselő kötelező.

Házasság felbontása iránti perben kért pártfogó ügyvédi képviselőt az az áldozat,- áldozatsegítő szolgálat hatósági bizonyítványban állapította meg,

hogy bűncselekmény áldozata - akit házastársa - nadrágszíjjal - bántalmazott.

Figyelemmel arra, hogy az áldozat a sérelmére elkövetett bűncselekmény - kapcsolati erőszak - következtében kialakult jog-és érdeksérelem elhárítása érdekében indította a polgári peres eljárást és mivel a házasság felbontása és a bűncselekmény között ok-okozati összefüggés állt fenn, és jövedelme -150.440,-Ft/hó - nem haladta meg a 191.780,-Ft-ot, ezért a jogi segítségnyújtó szolgálat engedélyezte számára a pártfogó ügyvédi képviselőt állam általi megelőlegezéssel.

3.2.3. Azonnali pénzügyi segély

Az azonnali pénzügyi segély célja az, hogy a bűncselekmény valamint a tulajdon elleni szabálysértés áldozata gyors, azonnali segítséget kapjon a cselekmény okozta krízishelyzet orvoslásában, amennyiben nem tudja önerőből fedezni lakhatással, ruházatkódással, étellemezéssel, utazással összefüggő, valamint a gyógyászati és kegyeleti jellegű kiadásait.

Az érdekérvényesítés elősegítéséhez hasonlóan rászorultság vizsgálata nélkül jár az áldozatnak az azonnali pénzügyi segély is. Az azonnali pénzügyi segély megállapításánál az áldozatsegítő szolgálat nem a szociális rászorultságot vizsgálja, hanem a bűncselekmény vagy tulajdon elleni szabálysértés folytán előállt krízishelyzetet. Ez a szolgáltatás független az áldozat jövedelmének nagyságától, így magasabb jövedelemmel rendelkező áldozatnál is okozhat a cselekmény olyan krízishelyzetet, hogy a fent említett kiadásokat nem lesz képes megfizetni. Az akut illetve hosszú távú krízishelyzet vizsgálata kapcsán indokoltá válhat az áldozat anyagi helyzetének, háttérének feltárása annak érdekében, hogy az áldozatsegítő szolgálat méltányossági döntését meghozza. Pl.: akut krízishelyzetben volt az az áldozat, akit egy verekedés kapcsán olyan súlyosan bántalmaztak, hogy nyolc napon túli sérüléseket szenvedett az arcán, kezén és az orvos által felírt fájdalomcsillapítót, kenőcsöt, kötszereket nem tudta kiváltani. A bűncselekmény miatt hosszútávon viszont, azért került krízisbe, mert fizikai sérülései miatt alkalmi munkát nem tudott

vállalni, és így több napra, hétre élelmezése is veszélybe került.

Az azonnali pénzügyi segély nem kártérítés, célja nem a bűn-cselekmény okozta kár megtérítése vagy enyhítése. Az azonnali pénzügyi segély nem alanyi jogon járó juttatás, - azaz nem jár valamennyi áldozatnak, aki azonnali pénzügyi segély iránti kérelmet terjeszt elő - hanem mérlegelés alapján járó támogatás. Az azonnali pénzügyi segélyt ugyanazzal a bűncselekménnyel összefüggésben csak egyszer lehet igénybevenni.

1. példa azonnali pénzügyi segély igénybevétele.

Ismeretlen tettesek az idős sértett és felesége figyelmetlenségét kihasználva eltulajdonítottak a sértett lakóházából 500.000,-Ft készpénzt. Az eltulajdonított összeg egyrészt az áldozat és felesége mindennapi megélhetést biztosította volna, másrészt a megtakarításuk volt. Az azonnali pénzügyi segélyt a sértett gyógyászati jellegű kiadásra (gyógyszerre) és lakhatásra (áramdíj befizetésére) kérte. A kérelméhez csatolta az áramszámla csekkjét, nyugellátásokról szóló igazolást valamint a kiváltatlan vényeket.

Azonnali pénzügyi segély megállapításra került lakhatásra (5.660,-Ft),és gyógyászatra (gyógyszerre: 9.820,-Ft) összesen: 15.480,-Ft összegben.

Azonnali pénzügyi segély - a jogszabályban előírt - legmagasabb összege 2014-ben 85.980,-Ft (alapösszeg). A segély összegének megállapítása kapcsán fontos szempont lehet pl: a krízishelyzet súlyossága, a közös háztartásban élők jövedelme, az eltartottak száma, a jövedelem kifizetésének legközelebbi időpontja, a jövedelem megérkezéséig felmerülő kiadások - rezsizsámlák, gyógyszerköltség – az a tény, hogy a kérelmező rendelkezik e megtakarítással, van e támogató családtagja, aki segítséget tud számára biztosítani a krízishelyzet megoldásában. Ugyanis az azonnali pénzügyi segély a cselekmény okozta krízishelyzetből való kilábalásból szükséges első lépés megtételéhez nyújt segítséget, így az összeg megállapítása is ennek megfelelően történik.

2. számú példa azonnali pénzügyi segély igénybevételére.

Egy középiskolás lány sérelmére az iskolában lopás vétséget

követtek el. A bűncselekmény során az ismeretlen tettes eltulajdonította a sértett télikabátját, pulóverét, pólóját, iskolatáskáját, személyes iratait, bérletét és különféle tanszerét. Az áldozat édesanyjával és két kiskorú testvérével élt egy háztartásban. Az áldozat jövedelemmel nem rendelkezett. Az anya aktív korúak ellátásában részesült illetve a gyerekek után családi pótlékot és gyermektartásdíjat kapott. Egyéb jövedelemmel nem rendelkezett a négytagú család. Ezáltal a télikabát pótlása és a bérlet ismételt megvásárlása komoly problémát jelentett a családnak, így az áldozat számára ruházkodásra valamint utazásra 7.770,-Ft azonnali pénzügyi segély került megállapításra. Az áldozat az azonnali pénzügyi segély iránti kérelemmel egyidejűleg érdekvérvényesítés elősegítése iránt is kérelmet terjesztett elő, melynek keretében kérte az áldozati státuszáról a hatósági bizonyítvány kiállítását az eltulajdonított személyes iratok illetékmentes pótlása érdekében.

Az azonnali pénzügyi segély kifizetése történhet az áldozat választása szerint egyrészt készpénzben leggyakrabban azokban

az esetekben fordul elő, amikor az áldozat a kérelmet személyesen terjeszti elő és kérelmének elbírálása kapcsán az azonnali döntés lehetősége fennáll, másrészt az áldozat nevére, lakóhelyére postai úton (csekken) valamint az áldozat nevére szóló bankszámlára történő utalással.

Az azonnali pénzügyi segítség iránti kérelmet erre szolgáló kérelem-nyomtatvány „A” részének kitöltésével szükséges előterjeszteni a bűncselekmény illetve a tulajdon elleni szabálysértés elkövetését követő öt napon belül. A kérelem-nyomtatvány letölthető a www.kih.hu honlapról.

3.2.4. Állami kárenyhítés

1.) Állami kárenyhítésre való jogosultság feltételei

1.a.) Állami kárenyhítést az előző pontok alatt felsorolt áldozatsegítő szolgáltatásokkal ellentétben nem minden bűncselekmény áldozata kaphat, hanem csak a bűncselekmények meghatározott csoportja, melyek a következők.

Az állami kárenyhítésre való jogosultságot a testi épség, egészség súlyos károsodását eredményező

szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények alapozzák meg. Áldozatsegítő támogatásra alapot adó szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények lehetnek pl: az emberölés, testi sértés, kényszerítés, rablás, rendbontás, garázdaság, zsarolás, kerítés, erőszakos közöszlész, szemérem elleni erőszak, hivatalos személy elleni erőszak...stb.

1.b.) Az állami kárenyhítés megállapításának további feltétele, hogy a bűncselekmény következtében a sértett testi épsége, egészsége súlyos károsodása. Ez megvalósulhat fizikai, testi bántalmazás által, mely sérülést okoz és egészségkárosodás következik be, melynek eredményeként betegség alakul ki, pl.: egy középkorú férfit az elkövető olyan súlyosan bántalmazott, hogy koponyasérüléseket szenvedett és emiatt több napig kómában feküdt, illetve a sérülései miatt hónapokig nem tudott munkát sem végezni. Az említett fizikai sérülés mellett idetartozik az is, amikor pszichikai behatással követik el a bűncselekményt, és ennek következtében a sértett lelki egészsége súlyosan károsodik pl: pszichikai sérülést szenvedett az a fiatal áldozat is, akinek a sérelmére

erőszakos közöszlést, szemérem elleni erőszakot és rablást követett el az elkövető, és emiatt évekig tartó pszichológiai kezelést igényelt a bűncselekmény okozta lelki megrázkódtatás, érzelmi károsodás feldolgozása.

Súlyos akkor a károsodás, ha nyolc napon túl gyógyul, krónikus, hosszan tartó vagy gyógyíthatatlan betegséggel jár, maradandó fogyatékkosságot vagy halált okoz.

1.c.) Az állami kárenyhítésre jogosultságot szerezhetsz a fent említett feltételek fennállása esetén a sértett, amennyiben a bűncselekmény következtében a sértett károsodott vagy meghalt, akkor a sértettnek a bűncselekmény elkövetésének időpontjában, a sértettel közös háztartásban – közös lakás lakáshasználata, közös gazdálkodás, életvitelszerű együttélés – élő egyenesági rokona pl: gyermeke, szülő, nagyszülő, örökbefogadó szülője, nevelőszülője, örökbefogadott, vagy nevelt gyermeke, házastársa, élettársa valamint akinek az eltartására a sértett akár bírósági ítélettel, hatósági határozattal, jogszabály, szerződés alapján köteles volt. Eltartottnak minősül pl.: aki a sértettől rokontartásban,

gyermektartásdíjban, házastársi tartásban részesült vagy akivel a sértett eltartási ,életjáradéki szerződést kötött. Az említett személyi körön kívül jogosultságot szerezhetsz kárenyhítésre az is, aki a meghalt sértett eltemettetéséről gondoskodott.

1.d.) Az azonnali pénzügyi segínytől eltérően az állami kárenyhítés igénybevétele szociális rászorultságtól függő juttatás, azaz az áldozatsegítő szolgálat vizsgálja a kérelmező illetve a vele közös háztartásban élők jövedelmét. A jogszabály alapján rászorulóknak minősül az az áldozat, akinek a havi nettó jövedelme –közös háztartásban élők esetén az egy főre eső jövedelem – nem haladja meg a 2.3.pont alatt említett összeg kétszeresét, 2014-ben a 191.780,- Ft-ot. Az áldozat rászorultságát jövedelmi helyzetének vizsgálata nélkül bizonyos szociális ellátások is megalapozhatják, úgy, mint pl.: aktív korúak ellátása vagy időskorúak járadéka, adósságkezelési szolgáltatás, lakásfenntartási támogatás, aki a családjában olyan gyermeket gondoz, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapították, ápolási díj, közgyógyellátás, rokkantsági

járadék, családok, gyermekek átmeneti otthonát igénybe vevő személy, átmeneti szállást vagy éjjeli menedékhelyet igénybe vevő hajléktalan személy, fogyatékosági támogatás, vakok személyi járadéka vagy magasabb összegű családi pótlék valamint Magyarország területén menekültügyi eljárás alatt álló személy.

2.) Az állami kárenyhítés formái, mértéke és kifizetése

Az állami kárenyhítés is akár csak az azonnali pénzügyi segítség nem kártérítés, csupán a károk enyhítésére szolgál. Nincs lehetőség a teljes kártalanításra. Összege mindig a bekövetkezett kár, jövedelemcsökkenés nagyságához igazodik. A kárenyhítés megállapítása egy összegben vagy havi járadék formájában történik. A gyakorlatban leginkább az egyösszegű kárenyhítés feltételei érvényesülnek, így a az áldozatok ez iránt nyújtanak be kérelmet.

2.a) Egyösszegű kárenyhítés esetén az áldozat a bűncselekmény miatt bekövetkezett vagyoni kárának teljes vagy részbeni megtérítését kérheti. Maximális összege az alapösszeg (ld.: 2.3. pont) tizenötszöröse, 2014-ben

1.438.350,-Ft.

Az egyösszegű kárenyhítés mértékének megállapítása differenciált módon történik. Az alapösszeg ötszörösét (2014-ben 479.450,-Ft) meg nem haladó kár esetén a kár 100 százaléka, az alapösszeg ötszöröse és tízszerese közötti kár (2014-ben 479.451,-Ft-958.900,-Ft között) esetén az alapösszeg ötszöröse, és az alapösszeg ötszöröse feletti rész 75 százaléka, az alapösszeg tízszeresét meghaladó (2014-ben 958.901,-Ft) kár esetén az alapösszeg 8,75-szöröse, és az alapösszeg tízszerese feletti rész 50 százaléka, de legfeljebb az alapösszeg tizenötszöröse kerül kifizetésre.

Egyösszegű kárenyhítés kifizetése történhet bankszámlára történő átutalással vagy postai úton.

2.b.) A sértett a bűncselekmény miatt bekövetkezett keresőképtelensége esetén az áldozat járadék formájú kárenyhítésként a rendszeres jövedelmében bekövetkezett csökkenés részbeni enyhítését igényelheti. A járadék jogosultja nemcsak a sértett lehet, hanem a vele egy háztartásban élő hozzátartozók is és azok is akiknek eltartására köteles volt.

Feltétele a járadék típusú kárenyhítésnek, hogy a sértett a bűncselekmény következtében bekövetkezett keresőképtelensége hat hónapot meghaladja. E kárenyhítés típussal az áldozat a rendszeres jövedelmében bekövetkezett csökkenés részbeni enyhítését igényelheti. A járadék havi mértéke az igazolt jövedelemcsökkenés mértékétől és attól függ, hogy az áldozat mások gondozására szorul-e. Az igazolt jövedelemcsökkenés 75% százaléka, ha az áldozat 18 év alatti vagy mások gondozására szorul. Az igazolt jövedelemcsökkenés 50% százaléka, ha az áldozat mások gondozására nem szorul.

A járadék legmagasabb összege havonta azonos az alapösszeggel (2014 -ben 95.890,-Ft). A járadék legfeljebb három évig adható.

A járadék folyósítása a jogosult részére minden hónap 10. napjáig történik.

3.) Az állami kárenyhítés érvényesítésének határideje, kérelemhez szükséges dokumentumok

A kárenyhítés iránti kérelmet

a bűncselekmény elkövetését követő három hónapon belül kell előterjeszteni, a jogszabály által előírt kérelem-nyomtatvány „A” és „B” részének kitöltésével. A kárenyhítési eljárások támogatói és döntési eljárásokból áll, így a kérelmet elő lehet terjeszteni egyrészt támogató hatóságoknál, azaz a megyékben működő területi áldozatsegítő szolgálatoknál, vagy a döntő hatóságnál, azaz a Fővárosban működő áldozatsegítő szolgálatnál. Mind a támogató hatóság, mind a döntő hatóság tájékoztatást, segítséget nyújt a kérelem – nyomtatvány kitöltésében illetve a szükséges iratok, igazolások beszerzésében, ha szükséges más szervek megkeresése útján is.

A kérelemhez az alábbi dokumentumokat szükséges csatolni:

- a bűncselekmény okozta testi épség, egészség súlyos károsodását igazoló szakértői véleményt vagy orvosi dokumentumot,

- a kérelmező és vele közös háztartásban élők jövedelmére vonatkozó igazolást, vagy a szociális ellátásra való jogosultságot igazoló dokumentumot pl: határozat, hatósági bizonyítvány,

- a bűncselekménnyel összefüggésben felmerült kár mértékét igazoló okiratokat, mint pl: számla, nyugta, bizonylat, (ár-ajánlat) illetve

- amennyiben nem a sértett igényli a kárenyhítést, akkor csatolni kell az együttélést, rokoni kapcsolatot, tartási kötelezettséget igazoló dokumentumokat is pl: hatósági határozat, jogerős bírói ítélet.

A fent említett eset kapcsán az áldozat pszichológus által kiállított szakvélemény csatolásával igazolta a bűncselekmény kapcsán elszenvedett lelki egészségkárosodását, továbbá az érzelmi trauma feldolgozása mennyi időt vesz igénybe, milyen gyakorisággal indokolt valamint a terápia várható költségét. Az pszichológus által kiállított igazolás szakvélemény alapján az áldozat lelki traumájának feldolgozása előreláthatólag két évet vesz igénybe, heti rendszerességgel mellett, melynek költsége 5.000,- Ft/alkalom. A döntő hatóság az említett pszichológus szakvélemény alapján az áldozat számára nyújtandó terápiára, valamint az áldozat kórházi kezelésével összefü-

gésben felmerült számlákkal igazolt vagyoni kárra 504.270,- Ft-ot állapított meg.

Fogpótlásra 62.000,- Ft egy-összegű állami kárenyhítés megállapítására került sor annak a 16 éves áldozatnak, akit olyan súlyosan bántalmaztak egy szórakozóhelyen, hogy az arcát ért ütés következtében két fogat megmozdult. Az áldozat a kárenyhítés iránti kérelméhez csatolta egyrészt a fogorvos szakértői véleményét, mely igazolta, hogy külső, fizikai behatás következtében sérültek meg a fogak, másrészt mellékelte a fogak helyreállításával összefüggő – 62.000,- Ft-os – ár-ajánlatot. Az áldozat magasabb összegű családi pótlékra volt jogosult, így a szülei jövedelméről nem kellett igazolást csatolnia.

Az áldozat számlákkal igazolta abban a bűncselekményben a temetéssel, utazással összefüggésben felmerült költségeket, melyben a sértettet saját fia olyan súlyosan bántalmazta, hogy a sértett belehalt sérüléseibe. A döntős hatóság a vagyoni kár igazolásra becsatolt számlák, nyugták alapján 140.980,- Ft állami kárenyhítést állapított

meg a sértettet lányának, aki az édesanyja eltemettetéséről gondoskodott.

Amennyiben az áldozat havi járadék formájában szeretne állami kárenyhítést kérni, akkor az egyösszegű kárenyhítésnél említett dokumentumokon kívül kérelméhez csatolnia kell a keresőképtelenséget igazoló és annak várható időtartamát valószínűsítő szakértői véleményt vagy orvosi igazolást is.

4.) Az Európai Unió más tagállamába irányuló illetve onnan érkező kárenyhítési kérelmek

A tagállamok feladata, hogy minden a területükön elkövetett szándékos, erőszakos bűncselekmény esetén biztosítsák a kárenyhítés lehetőségét az áldozatnak, függetlenül attól, hogy az elkövetés helye szerinti tagállamban van e szokásos tartózkodási helye az áldozatnak. E feladat alapján a tagállam a saját állampolgárain túl köteles biztosítani a kárenyhítés lehetőségét az Európai Unió más tagállamai állampolgárai számára is.

A fenti kötelezettség, feladat teljesítése érdekében a területi áldozatsegítő szolgálatok, mint támogató hatóságok az Európai Unió más tagállamába irányuló kérelem esetén az áldozat rendelkezésére bocsátja az adott tagállam által használt nyomtatványt, valamint segítséget nyújt a nyomtatvány kitöltésében. A támogató hatóság a kárenyhítés iránti kérelmet és az alátámasztó okmányokat a lehető legrövidebb időn belül továbbítja a bűncselekmény elkövetésének helye szerint illetékes tagállam döntő hatóságához. Pl: a területi áldozatsegítő szolgálat segítséget nyújtott azon idős áldozatnak, akinek gyermeke Angliában emberölés áldozata lett. A szolgálat munkatársa az áldozat kérésére rendelkezésére bocsátotta Angliában alkalmazott kérelem-nyomtatványt, segítséget nyújtott a kitöltésében valamint felvilágosítást adott a kérelemhez csatolandó dokumentumok szükségességéről.

Amennyiben más tagállam állampolgárát vagy más külföldit ér Magyarországon bűncselekmény és kárenyhítés iránti

kérelmet kíván előterjeszteni a jogszabály szerinti kérelem-nyomtatványt angolul kerül számára átadásra vagy postai úton megküldésre.

3.2.5. Védett szálláshely

A védett szálláshely biztosítása az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyek számára állami feladat, azonban ezt nem az áldozatsegítő szolgálat biztosítja és nem szükséges a büntetőeljárás megindulása sem a szolgáltatás nyújtásához. Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) útján az áldozatot azonosítónak kell kezdeményeznie a védett szálláshelyen történő elhelyezését. Az OKIT a nap 24 órájában fogadja a hívásokat és azonnali intézkedéseket kezdeményez az áldozatok segítésére. Telefonos elérhetősége: 06/80-20-55-20.

A védett szálláshely az emberkereskedelem áldozataként azonosított személy számára legfeljebb 90 nap időtartamra, - mely egyszer további 90 nappal meghosszabbítható - költségmentesen lakhatást biztosít valamint szükség esetén bizto-

sítja az étkeztetést, a ruházattal, tisztálkodó szerekkel való ellátást és mentálhigiénés ellátást. Ezen kívül közreműködik az emberkereskedelem áldozataként azonosított személy érdekeinek érvényesítésében és a társadalmi reintegrációhoz szükséges intézkedések megszervezésében.

IV. RENDŐRSÉG

4.1. A rendőrség áldozatvédelmi referensi intézménye

A magyar rendőrség is, mint a világon valamennyi bűnüldöző szervezet, olyan speciális helyzetben van, hogy a bűncselekmények áldozatainak döntő többségével találkozik, kapcsolatba kerül.

A korábbi években az ilyen jellegű találkozások elsősorban a bűncselekmények elkövetőinek felderítésére irányultak, és az áldozatok támogatása másodlagos feladatként jelentkezett.

Ezen gyakorlat megváltoztatásának módját határozta meg az Országos Rendőrfőkapitány a 25/1999.számú Intézkedésében.

Az Intézkedés konkrét feladatokat határoz meg a rendőrség munkatársai részére az áldozatvédelem területén. Itt fogalmazódik meg többek között, hogy valamennyi rendőr-főkapitányságon áldozatvédelmi referenst kell kijelölni, illetve a rendőrkapitányságok esetében a bűnügyi helyzetből adódó igényeknek megfelelően helyi áldozatvé-

delmi referensek megbízására van lehetőség. Ma már tényként könyvelhetjük el, hogy a rendőrkapitányságok vezetői élnek e lehetőséggel, és legutóbbi adataink szerint már a rendőrség áldozatvédelmi referensi hálózata 217 főből áll.

Az áldozatvédelmi referensi hálózat kiépítése jelentős átörést jelentett a rendőrség ez irányú munkájában, mely természetesen folyamatos fejlesztést igényel a bűnügyi helyzet változásainak figyelembevételével. Természetes, hogy, a bűnügyi helyzet alakulásának függvényében az áldozatvédelmi referensek feladatai is folyamatosan változnak, ezért a következőkben mi is csak arra vállalkozhatunk, hogy a vázát, a keretét tudjuk bemutatni ennek a munkának:

Az áldozatvédelmi referens feladatai:

- Illetékességi területén folyamatosan kísérje figyelemmel a bűnügyi helyzet alakulását és azt értékelje úgy elkövetői, mint áldozati oldalról.

- Kísérje figyelemmel, hogy a büntetőeljárás során érvényesülnek-e az áldozatok jogai, amennyiben hiányosságokat tapasztal, azt jelezze az illetékes vezetőknek.

- Tudatosan keresse a látens bűncselekmények áldozatait, és törekedjen arra, hogy az ilyen cselekmények a hatóság előtt ismertté váljanak.

- Legalább kéthetente tartson fogadóórát, tájékoztassa az áldozatokat, illetve potenciális áldozatokat elérhetőségének lehetőségeiről.

- Tartson folyamatos kapcsolatot az áldozatvédelemmel foglalkozó állami, egyházi, önkormányzati és civil szervezetekkel.

- Kezdeményezze áldozatvédelmi irodák létrehozását, illetve szakmailag segítse tevékenységüket.

- A rendelkezésre álló eszközökkel segítse a hozzáforduló áldozatokat problémáik megoldásában, illetve közvetítse őket más szervezetekhez – különösen az áldozatvédelmi irodákhoz – további megsegítésért.

- Fejtsen ki hatékony propaganda munkát az áldozatok védelme és az áldozattá válás megelőzése érdekében.

- Tájékoztassa a bűncselekmények áldozatait az állami kár-enyhítés lehetőségeiről, illetve segítse őket ilyen irányú igényeinek érvényesítésében.

- Kezdeményezze, illetve nyújtson segítséget az áldozatvédelemhez kapcsolódó szakmai fórumok, beszélgetések megszervezéséhez.

V. JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN

Az első fejezetben az áldozat fogalmát mint egy szociológiai kategóriát fogalmaztuk meg, mely így sokkal szélesebb kört érint, mint akiket el szeretnénk érni a könyvben.

Az érintettek körét tehát ilyen megfontolásból szűkítettük le e fejezetben kifejezetten a bűncselekmények sértetteire. Ezt az is indokolja, hogy tapasztalataink szerint a sértettek jelentős része nincs tisztában jogaival, illetve nem ismerik kötelezettségeiket.

A könyv ezen fejezetében ezért hiánypótlásként kívánjuk egy csokorba összeszedni mindazokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyek a büntetőeljárás során a sértetteket érintik.

Az itt leírtak természetesen nem újkeletű dolgok, csak egy összefoglalása azoknak a jogoknak és kötelezettségeknek, amelyek a sértetteket érintik, illetve érdekelhetik.

5.1. A sértett jogai és kötelezettségei a büntetőeljárásban

A sértett jogai a büntetőeljárásban

- Döntsön – magánindítványra büntethető bűncselekmény esetében – az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásának kérdésében.

- Polgári jogi igényének biztosítására – kárának megtérítése céljából – indítványozza az elkövető vagyonának vagy egyes vagyontárgyainak zár alá vételét.

- Megalapozott bejelentést tegyen olyan kizárási (elfogultsági) okról, amely a büntetőügyekben eljáró hatóság vezetőjére, tagjára továbbá a szakértőre, a szaktanácsadóra, a tolmácsra, a jegyzőkönyvvezetőre és a gyorsíróra vonatkozik.

- Előterjesszen igazolási kérelmet, határidő vagy határnap hibáján kívüli elmulasztása esetén.

- Megtekintse az őt érintő iratokat a nyomozás befejezését követően.

• A büntetőeljárás tartama alatt, illetve a büntetőeljárás befejezését követően bizonyos esetekben személyi védelemre jogosult a sértett és a képviselője is, melynek feltételeit a büntetőeljárásban résztvevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól szóló 34/1999. (II. 26.) Korm. rendelet határozza meg.

• Jelen legyen a nyomozás során a szemlénél, a helyszínelésnél, a bizonyítási kísérletnél, a felismerésre bemutatásnál, a szakértő meghallgatásánál, továbbá az első és másodfokú bírósági eljárásban bármely eljárási cselekménynél, kivétel a vádlott kihallgatása akkor, ha a sértett egyben tanú is.

• Indítványokat és észrevételeket tegyen az eljárás minden szakaszában, így a költségek előlegezése mellett az eljárási cselekmények gyorsírással, hangfelvétellel, vagy egyéb berendezéssel történő rögzítésére.

• Kezdeményezze a bírósági tárgyalás előtt az ügy áttételét, egyesítését, elkülönítését (megjölhet olyan körülményt, amely a tárgyalást akadályozhatja, illetve

annak megkezdése előtt célszerű figyelembe venni).

• Kezdeményezze továbbá kérések feltételét a tárgyaláson kihallgatott vádlotthoz, szakértőhöz, tanúhoz.

• Az elsőfokú bírósági tárgyaláson az ügyészi vádbeszéd – a másodfokú tárgyaláson, pedig a fellebbező perbeszéde – után felszólaljon és nyilatkozzon a vádlott bűnösségéről.

• Igényelje a tanúkenti megjelenésével felmerült költségeinek – jogszabályban megállapított mértékű – megtérítését.

• Kérje magánvádlókénti fellépése esetén az ügyben felmerült készkiadásai (utiköltsége, ellátási költsége és a szállás költsége) megfizetését.

• Kártalanítást igényeljen a hatóságoktól – külön jogszabály szerint – a szakértői vizsgálatról vagy más eljárási cselekménnyel okozott károkért.

• A törvényben meghatározott esetekben felvilágosítást kérjen büntetőeljárásbeli jogairól és kötelességeiről.

- Közreműködjön a bizonyításban, jogorvoslattel (panasszal) forduljon a nyomozó hatósághoz, illetve az ügyészséghez a jogait vagy érdekeit sértő hatósági határozatok, intézkedések, illetve az intézkedések elmulasztása miatt.

- Anyanyelvét használja mind szóban, mind írásban.

- A nyilvánosság kizárását kéri – erkölcsi okból – a bírósági tárgyalásról, illetőleg annak egy részéről.

A sértett kötelezettségei a büntetőeljáráásban

- Bocsássa a hatóság rendelkezésére a feljelentés kiegészítése céljából kért okiratokat, adatokat és adja meg a szükséges felvilágosításokat.

- Vesse alá magát a szemlének a bizonyítandó tény felderítése vagy megállapítás céljából, biztosítsa a helyszín megtekintését, illetve megfigyelését, bocsássa az illetékes bűnüldöző szerv rendelkezésére a birtokában lévő tárgyakat, vagy gondoskodjon azok megőrzéséről.

- Tartózkodjon – a nyomozó hatóság rendelkezése alapján – a szükség szerint a nyomozás helyszínén és segítse elő eredményes teljesítését.

- Jelenjen meg kihallgatásra, illetve szakértői vizsgálatra alkalmas állapotban a hatóság idézésére a megjelölt helyen és időben.

- Ne távozzon el engedély nélkül tanúkénti kihallgatásakor, a bizonyítási kísérletkor, a felismerésre bemutatáskor, a szembesítéskor és a legjobb tudomása szerint tegyen vallomást. Segítse elő (például adatszolgáltatással) a szakértői véleményadást, továbbá vesse magát alá és tűrje, hogy a szakértő elvégezze a szükséges – műtétnek nem minősülő – vizsgálatot.

- Gyakorolja úgy jogait és tanúsítson olyan magatartást, hogy az eljárás rendjét ne zavarja, indokolatlanul ne akadályozza, ne hátráltassa.

- Bűncselekmény folytán sérelmére keletkezett kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében az adott helyzetben

elvárható módon járjon el. Ez nemcsak a vagyoni kárt eredményező, hanem a testi sérüléssel együtt járó bűncselekményeknél is elvárt. Ezért a gyógyulás érdekében igénybe kell vennie – súlyos, különösen életveszéllyel járó műtéti beavatkozás kivételével – a rendelkezésre álló megfelelő gyógykezelést.

5.1.1. A sértettek jogai

A bűncselekmények áldozataival való törődés, jogaik érvényre juttatása alapvető társadalmi érdek. Ebből következően a nyomozó hatóságok is egyre nagyobb figyelmet fordítanak a bűncselekmények sértettei jogainak érvényesítésére.

Az Országos Rendőrfőkapitány is ilyen megfontolástól vezérelve intézkedett a 25/1999.sz. Utasításában többek között arról, hogy

- a sértettek jogai maradéktalanul érvényesüljenek a büntetőeljárás során.
- az áldozat személyes adatainak nyilvánosságra hozatalakor maradéktalanul érvényesíteni kell az adatvédelmi és az áldozat személyiségi jogainak védelmére vonatkozó előírásokat.

- az áldozatok meghallgatása kulturált és szakszerű körülmények között, az áldozatok kímélésével és személyiségi jogainak maradéktalan tiszteletben tartásával történjen.

- ki kell építeni a rendőrség áldozatvédelmi referensi hálózatát.

Az áldozat fogalmának definiálásakor már említést tettem, hogy ez egy összetett kategória, melybe természetesen bele tartoznak a bűncselekmények sértettei is, akik a büntetőeljárás során lényegesen szélesebb jogosítványi körrel rendelkeznek, mint amelyről tudomásuk van. Ezekből a jogokból kívánjuk a leglényegesebbeket itt felsorolni.

A sértettnek joga van tehát:

- dönteni, magánindítványra büntetendő bűncselekmény esetében (pl. magánlaksértés, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, rágalmazás, becsületsértés, kegyeletsértés, könnyű testi sértés, alapesetben az erőszakos közöszlész, a szemérem elleni erőszak, a megrontás, stb.) az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásának kérdésében.

- polgári jogi igényének biztosítására – kárának megtérítése céljából – indítványozhatja az elkövető vagyonának vagy egyes vagyontárgyainak zár alá vételét.

- tehet megalapozott bejelentést olyan kizárási (elfogultsági) okról, amely a büntetőügyekben eljáró hatóság vezetőjére, tagjára, továbbá a szakértőre, a szaktanácsadóra, a tolmácsra, a jegyzőkönyvvezetőre és a gyorsíróra vonatkozik.

- igazolási kérelem előterjesztésére van lehetősége határidő vagy határnap önhibáján kívüli elmulasztása esetén.

- megtekintheti a nyomozás befejezését követően a sértettet érintő iratokat.

- biztosítani kell részére nem hitelesített, illetve külön kérelemre hitelesített másolatot a bűnügy irataiból.

- a büntetőeljárás időtartama alatt, illetve annak befejezését követően speciális esetekben jogosult személyi védelemre a sértett és képviselője. A személyi védelem feltételeit a Kormány 34/1999.sz. számú rendeletében határozza meg.

- jelen lehet a nyomozás során a szemlénél, a helyszínelésnél, a bizonyítási kísérletnél, a felismerésre bemutatásnál, a szakértő meghallgatásánál, továbbá az első- és másodfokú bírósági eljárásban bármely eljárási cselekménynél, kivétel a vádlott meghallgatása abban az esetben, ha a sértett egyben tanú is. A nyomozóhatóság köteles a sértettet értesíteni azokról az eljárási cselekményekről, ahol a sértett is jelen lehet.

- az eljáró hatóság tagjának kötelezettsége jegyzőkönyvbe foglalni az eljárással összefüggő cselekményeknél a sértett jelenlétét, illetve nyilatkozatait, amennyiben ezt elmulasztják, kérheti annak pótlását.

- kezdeményezheti a bírósági tárgyalás előtt az ügy áttételét, egyesítését, elkülönítését, továbbá megjelölhet olyan tényt, körülményt, amely a tárgyalást akadályozhatja, illetve amit annak megkezdése előtt célszerű figyelembe venni.

- kezdeményezheti kérdések feltételét a tárgyaláson kihallgatott vádlotthoz, tanúhoz és szakértőhöz.

- joga van felszólalni és nyilatkozatot tenni az elsőfokú bírósági tárgyaláson az ügyési vádbeszéd – másodfokú tárgyaláson a fellebbező perbeszéd – után.

- joga van a tanúkenti megjelenésével kapcsolatban felmerült költségek jogszabályban meghatározott mértékű megtérítésére.

- magánvádlókénti fellépés esetén jogosult az ügyben felmerült pénzkiadásai (útiköltség, eljárási költség és szállásköltség) megtérítésére.

- lehetősége van kártalanítást kérni – külön jogszabály alapján – a szakértői vizsgálattal vagy más eljárási cselekménnyel okozott károkért.

A sértettnek joga van továbbá ahhoz is, hogy

- a hatóságnál felvilágosítást kérjen büntetőeljárásbeli jogairól és köteleességeiről.

- a törvényben meghatározott esetekben közreműködjön a bizonyításban.

- jogorvoslattal forduljon a

nyomozó hatósághoz, illetve az ügyészséghez a jogait vagy érdekeit sértő hatósági határozatok, intézkedések vagy az intézkedések elmulasztása miatt.

- használhatja anyanyelvét szóban és írásban egyaránt a büntetőeljárás során.

- erkölcsi okokból kérheti a nyilvánosság kizárását a bírósági tárgyalásról vagy annak egy részéről.

5.2. A sértett kötelezettségei a büntetőeljárásban

A bűncselekmény sértettjének és a nyomozóhatóságnak közös érdeke a büntetőeljárás eredményes és pártatlan lefolytatása. Annak érdekében, hogy ez a cél maradéktalanul megvalósuljon, a sértettnek bizonyos kötelezettségeket is fel kell vállalni, illetve teljesítenie kell bizonyos elvárásokat.

A sértett kötelezettségei:

- köteles a hatóság rendelkezésére bocsátani a feljelentés kiegészítése céljából kért okiratokat, adatokat, illetve meg kell adnia a szükséges felvilágosításokat.

- vesse magát alá a szemlének a bizonyítandó tény felderítése vagy megállapítása céljából.

- a helyszín megtekintésének lehetőségét biztosítani köteles.

- az illetékes nyomozóhatóság rendelkezésére kell bocsátania a bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe hozható – a birtokában lévő tárgyakat, vagy gondoskodjon azok megőrzéséről.

- a nyomozóhatóság rendelkezése alapján szükség szerint legyen jelen a nyomozás helyszínén és segítse elő az eredményes munkát.

- alkalmas állapotban jelenjen meg kihallgatásra, illetve szakértői vizsgálatra a hatóság idézésére a megjelölt helyen és időben.

- nem távozzon el a hatóság engedélye nélkül a tanúkénti kihallgatásról, a bizonyítási kísérletről, a felismerésre bemutatásról, a szembesítésről, és a legjobb tudása szerint tegyen vallomást.

- nyújtson segítséget (pl.

adatszolgáltatással) a szakértői vélemény kidolgozásához, köteles magát alávetni és tűrni, hogy a szakértő elvégezze a szükséges – műtétnek nem minősülő – vizsgálatot.

- jogait gyakorolja úgy, és tanúsítson olyan magatartást, hogy az eljárás rendjét ne zavarja, indokolatlanul ne akadályozza, ne hátráltassa.

- a sértett hatósági idézésre köteles személyesen részt venni a büntetőeljárás különböző nyomozati szakáiban.

VI. ÁLDOZATSEGÍTÉS A CIVIL SZFÉRÁBAN, AVAGY A „SEGÍTŐK SEGÍTÉSE”

Az ember, mint társas lény, magában hordozza a segítő magatartási és viselkedési készséget. A segítés tehát nem más, mint a másik javának szolgálata, amely természetesen önkéntes vállaláson alapszik, mert csak így lehet hatékony és eredményes.

A segítőnek a segítés során alapvetően azt kell elérni, hogy a rászorult felismerje saját belső lehetőségeit, megtanulja mire képes saját erőből, hogy túljusson azon a testi, lelki, szociális krízisen, amibe került.

A rászorulóknak köre természetesen széleskörű, és egy-egy támogatási forma bizonyos fokig speciális ismereteket is igényel.

Ilyen speciális körként nevesíthetjük a bűncselekmények áldozatait is, és sajátos feladatnak tekinthetjük az ilyen formában érintett személyek megsegítését, támogatását.

Az áldozatok a bűncselekmény következményeként nem csak fizikális és anyagi károkat szenvednek el, de túlnyomó többségüknek jel-

lentős lelki traumákkal is számolnunk kell.

Ebből az alapállásból kiindulva kell minden esetben végig gondolni és meghatározni minden áldozat esetében külön-külön – a segítő szervezetek lehetőségeinek figyelembevételével – a segítés, gondoskodás formáját.

A világ azon országaiban, ahol ma már kialakultak az áldozatsegítés formái, a civil szervezetek komoly szerepet kapnak.

A közelmúltban hazánkban is jelentős változás állt be ezen a területen, egyre több olyan civil szerveződés alakult, ahol már felvállalják az áldozatok megsegítését, a róluk való gondoskodást.

Az elsők között alakult, és ma már komoly tapasztalatokkal rendelkezik ezen a területen a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület – amely mára már kiépítette országos hálózatát is – ahol minden segítséget megadnak az őket felkereső áldozatoknak, továbbá támogatják mindazon szervezeteket, ahol az áldozatok megsegítését, támogatását tűzték ki célul.

6.1. Az áldozatsegítés általános jellemzői

Az áldozatsegítéssel kapcsolatosan felmerülhet a kérdés, hogy melyek azok a támogatási formák, amelyekre az áldozatoknak szükségük lehet?

A következőkben azokat a segítési formákat kívánjuk felsorolni – a teljesség igénye nélkül – melyekre az áldozatok részéről a tapasztalatok alapján a legnagyobb igény merül fel.

- Azonnali megsegítés: az ilyen halasztást nem tűrő segítségnyújtásra akkor van szükség, ha a bűncselekmény elkövetésének következményeként olyan sérüléseket szenved az áldozat, amely azonnali orvosi elsősegélynyújtást igényel. Családi erőszak esetében az áldozat biztonságos elhelyezése válik szükségessé, de természetesen egyéb egyedi, speciális esetek is előfordulhatnak.

- Folyamatos megsegítés: orvosi, pszichológiai, szociális és anyagi támogatás a bűncselekmény következményeiből történő felépülésig.

- Prevenációs tevékenység: az

áldozattá válás megismétlődésének elkerülése érdekében bűnmegelőzési tanácsadás.

- Az áldozat tájékoztatása: jogairól, illetve szükség esetén szakmai, jogi tanácsadás.

- Segítségnyújtás az áldozat kárenyhítési igényének érvényesítésében: a szükséges formanyomtatványok kitöltéséhez, illetve a csatolandó okmányok, igazolások, stb. beszerzéséhez.

Az áldozatok megsegítésének a felsoroltakon kívül természetesen számtalan formája lehet még, hisz minden áldozatot egyediként kell kezelni, megismerve az igényeket, és ezekhez kell alkalmazkodni.

A segítségnyújtás ilyen széleskörű skálájára természetesen nincs egyetlen szervezet sem teljes mértékben felkészülve, ezért nagyon fontos, hogy a segítők megismerjék egymást, tudjanak a lehetőségeikről és legyen meg a hajlandóság az együttműködésre.

A hatékony munkához azonban nem elegendő, hogy a segítő szervezetek magukra hagyatkozva kooperáljanak egymással, hisz

ez sok buktatóval jár, ezért is alakulnak többek között az áldozatvédelmi irodák is.

Az irodáknak az egyik, ha nem a legjelentősebb feladata a segítők közötti koordináció, az „üres járatok” elkerülése, a segítő munka hatékonyságának növelése.

6.2. A segítő kapcsolatok szerepe az áldozatgondozásban

A bűncselekmények áldozatainak döntő többségét súlyos megrázkódtatás, trauma éri, a sérelmükre elkövetett cselekmény okozta fizikai, lelki bántalmazások következményeként.

Az áldozatok a számukra ismeretlen és sok esetben megalázó helyzetből önállóan, segítség nélkül nem, vagy csak nagy erőfeszítések árán tudnak kikerülni, illetve az ilyenkor jelentkező lelki sérüléseket támogatás hiányában nem igazán tudják kezelni, feldolgozni.

A segítő kapcsolatoknak az ilyen helyzetekben van jelentős szerepük, hisz támogatással, gondoskodással segíthetik hozzá az áldozatokat a krízishelyzetek megoldásához, feldolgozásához,

illetve egy pozitív jövőkép kialakításához.

Az ilyen jellegű kapcsolatok kiépítésénél figyelni kell arra is, hogy az ne nehezedjen az áldozatra, ne érezze azt fojtónak, kényszernek, sőt, biztonságot, nyugalmat, erőt sugározzon.

Az áldozat azt érezze, hogy e kapcsolaton keresztül támogatást kap, megerősítést elhatározásához és segítséget a kiút-kereséshez.

A segítő kapcsolatokra tehát nagy szüksége van azon személyeknek, akik krízishelyzetben vannak, nem látnak kiutat problémáikból és kilátástalannak találják helyzetüket.

6.3. A hatékony segítő kapcsolat kialakításának feltételei

Az áldozatok, illetve az arra rászorulóknak megsegítésének szintje, milyensége, színvonala alapvetően meghatározza egy-egy segítő kapcsolat hatékonyságát.

Felmerülhet a kérdés, hogy valójában mi szükséges egy jól működő kapcsolat kialakításához.

Elengedhetetlenül szükségesek bizonyos alapvető személyi és tárgyi feltételek. A feltételek közül e fejezetben a támogató, segítő személyével kapcsolatos elvárásokat szeretném megemlíteni.

A segítőnek mindenképpen rendelkeznie kell olyan emberi tulajdonságokkal, készségekkel, amelyek alkalmassá teszik e speciális tevékenység végrehajtására.

Melyek ezek a képességek, készségek?

A teljesség igénye nélkül kívánok felsorolni ezek közül néhányat, amelyekről úgy gondolom, hogy meglétük, illetve hiányuk döntően befolyásolhatja a segítő kapcsolat működését, hatékonyságát.

- *Kíváncsiság:* tudjon természetes érdeklődéssel fordulni az emberek felé

- *Odafigyelés képessége:* mások meghallgatása ösztönzőleg hasson rá

- *Beszédképesség:* élvezze a szóbeli eszmecserét

- *Empátia és megértés:* tudja bele élni magát egy másik ember helyzetébe

- *Emocionális érzék:* tudjon bánni az érzelmek széles skálájával

- *Az öntagadás képessége:* saját problémáit képes legyen félretenni annak érdekében, hogy másokon tudjon segíteni

- *Flexibilitás:* tudjon alkalmazkodni az áldozat igényeihez

- *Jóindulat:* a segítő szándék vezérelje az áldozat irányába

Természetesen az itt felsorolt készségek és személyes jellemzők mellett számtalan olyan tulajdonsággal kell még rendelkeznie a segítőnek, ami az emberi kapcsolatok kialakításához, működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges.

A segítők kiválasztásánál figyelembe kell venni továbbá azt is, hogy a segítségnek milyen szintjét, formáját kívánjuk megvalósítani.

I. A nem hivatásos segítők szintje:

Ezen szintre soroljuk azon segítőköt, akik nem rendelkeznek speciális képesítéssel, így elsősorban élettapasztalatukra, józan gondolkodásukra támaszkodhatnak. Ebbe a körbe tartozhatnak a barátok, munkatársak, képesítés nélküli önkéntesek, akik rövid időn belül elérhető, mozgathatók egy-egy krízishelyzet kialakulását követően. A civil szervezetek önkéntes segítőinek egy jelentős része ehhez a kategóriához tartozik.

II. A paraprofesszionális segítők szintje:

A segítők azon csoportja tartozik ide, akik többnyire a humánszolgáltatásban dolgoznak és bizonyos fokig feladatuk az áldozatok és hátrányos helyzetűek segítésének megszervezése, koordinálása. Az ő tevékenységüket a csoportmunka, azon belül is a szervezés, koordinálás jellemzi.

III. A hivatásos segítők szintje:

Itt található a segítő munka legmagasabb szintje, az ezen

szinten dolgozók már rendelkeznek mindazon ismeretekkel, amelyek alapján mind megelőző, mind orvosló tevékenységet tudnak folytatni az arra rászorulóknak érdekében.

Összegezve tehát megállapítható, hogy a segítők kiválasztásánál minden esetben figyelembe kell venni, hogy a segítésnek melyik szintjét kívánjuk működtetni.

6.4. A konzultáció mint az áldozatsegítés egyik formája

Konzultációról, mint önálló segítési formáról a XX. század első éveitől beszélhetünk, de hivatalosan a II. világháborút követően vált a nagy nyilvánosság előtt ismertté.

A konzultáció alkalmazhatósága széles körű, így többek között a bűncselekmények áldozatainak megsegítésére is alkalmas.

A segítésnek ezen formájára jellemző – függetlenül a területektől és populációktól –, hogy a résztvevő kliensek élethelyzeti problémákkal küzdő, alapvetően egészséges emberek, akik krízishelyzetben vannak, és ennek megoldásához kérnek és várnak segítséget.

A konzultáció célja tehát az áldozatok átsegítése a krízishelyzeten, illetve olyan támogatás biztosítása részükre, melynek eredményeképpen döntési helyzetbe kerülnek.

Alapszabály azonban a segítés formánál, hogy a támogatás nem mehet el odáig, hogy a döntést a segítő hozza meg, ez az áldozat feladata, felvállalva annak felelősségét az összes következményével együtt.

A konzultáció valójában egy folyamat, egy „beszélgetésfüzér”, melynek során neveléssel, fejlesztéssel lehet eljutni a segítés alapvető céljáig. Mint minden fejlődési folyamat, a konzultáció is megkövetel egyfajta sorrendiséget.

A hatékonyság érdekében elengedhetetlen tehát, hogy a segítő felismerje a fejlődési szakaszok helyes sorrendjét. Ezeknek a szakaszoknak természetesen flexibilitaseknek kell lenniük, így egymást átfedők is lehetnek.

6.5. A konzultáció javasolt szakaszai

6.5.1. Kapcsolatfelvétel

Az áldozat és a segítő kapcsola-

ta természetesen nem akkor kezdődik, amikor leülnek az érintettek beszélgetni. Ezt megelőzően a segítőnek meg kell teremtenie annak a feltételét, hogy a segítő kapcsolat létrejöhessen.

Biztosítani kell a leendő támogatottak, azaz az áldozatok számára – információs csatornákon keresztül – a segítés igénybevételeének lehetőségét, a kapcsolatfelvétel formáit, illetve azokat a technikai feltételeket – ezekről már volt szó –, amelyek elengedhetetlenek egy hatékony segítő tevékenység végrehajtásához.

Ennek a szakasznak a célja egy olyan kapcsolat kialakítása, amely megalapozza a hatékony együttműködést. Ebben a szakaszban kell kiépíteni azt a legideálisabb kapcsolatot, melyben az áldozat bizalommal fordul a segítőhöz, elfogadja annak támogató szándékát, és nem mellékesen – az őt ért trauma mértékének függvényében – egy nyugodtabb állapotba kerüljön.

Nagyon fontos szempont azonban az is, hogy már ebben a szakaszban is figyelni kell arra a tényre, hogy az áldozat egy stresszes állapotot kiváltó életeseményt élt át,

ami sok esetben előre ki nem számítható zavarokhoz vezethet. E zavarok milyensége és mértéke természetesen függvénye – sok egyéb tényező mellett – az áldozat érzékenységeinek és sérülékenységeinek is. Az első beszélgetés során már számolni kell az ilyen jellegű kockázatokkal is.

6.5.2. A megelőző tájékoztatás, az alaphelyzet tisztázása

Mielőtt bármilyen segítő munkába kezdene a konzultáns, elengedhetetlen az alapprobléma tisztázása. Ennek megismerését követően lehet dönteni a további feladatokról, illetve a probléma-kezelés formáiról.

Ebben a szakaszban kell elérni azt is, hogy az áldozat elfogadja, hogy ez a kapcsolat az ő érdekében működik, és a hasznára válik.

Már az alaphelyzet tisztázása során is kellő toleranciával kell megközelíteni az áldozatot, hisz ő egy nagyon súlyos stresszt okozó krízishelyzeten ment keresztül, melynek következményei előre nehezen kiszámíthatók.

A tünetek változó képet mutathatnak, így kezdetben jelent-

kezhet az áldozat kábultságával, amikor a tudatosság, a figyelem beszűkül, ilyen képtelen felfogni a külső ingereket, tájékoztatlanságot mutat. A helyzet további romlása is bekövetkezhet, melynek eredményeként akár menekülési reakciók is kialakulhatnak.

Az ilyen pánikos, szorongásos állapot tünetei lehetnek az izzadásos, vérnyomás-emelkedéses megnyilvánulások. Ezek a tünetek rendszerint a stresszt kiváltó esemény jelentkezését követően egy-két percen belül jelentkeznek és gyakran 2-3 óra múlva szűnnek meg, azonban nem ritka az sem, hogy 2-3 napig is eltartanak.

A trauma mértékének függvényében részleges vagy teljes amnéziára is számítani lehet.

Az ilyen helyzetekben az elsődleges szempont, hogy az áldozat részére minden tekintetben nyugodt körülményeket kell biztosítani, éreztetni kell vele, hogy a segítség szándéka vezérli a segítőt, akihez bizalommal fordulhat és megbízhat benne.

A beszélgetést is úgy kell irányítani, hogy az áldozat szabadon mondhatta el problémáját,

a segítő csak ritkán avatkozzon közbe, elsősorban akkor, ha a kliens túlságosan szétszórt, elvész az apró részletekben, nem tud folyamatosan beszélni, illetve segítséget, biztatást vár.

Az áldozatok megközelítésének ezen formája esetenként azt idő elvesztegetését sugallhatja, ami természetesen csak látszólagos, mert hosszú távon, azaz a konzultáció végrehajtása során többszörösen is megtérülhet.

Ebben a szakaszban ugyanis nem csak a tényekre van szüksége a segítőnek, hanem informálódnia kell az azok mögött megbúvó beállítódásokról, vélekedésekről, önértékelésről, stb. is.

A beszélgetés ebben a szakaszban ne kikérdezés legyen, hanem egy olyan kommunikáció, ahol a segítő kommentáló megjegyzésekkel „irányítsa” az áldozatot, közvetett úton terelje a lényegesebb dolgok irányába, így többek között arra vegye rá, hogy önmagáról beszéljen.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy egy-egy kérdést ne tehetne fel.

Vegyük példaként egy bántalmazott nő esetét, aki a beszélgetés során olyan kijelentéseket tesz, melyekből nem lehet következtetni a feszül állapotának kiváltó okaira:

„Nincs bátorságom hazamenni.”

„Otthon nagyon feszült a hangulat.”

„A férjemmel nem értjük meg egymást.”

Ilyenkor a segítő tehet fel kérdéseket a tisztázás érdekében:

„Bántotta valaki? Miért sír?”

„Mi a kiváltó oka annak, hogy ilyen a hangulata?”

Nagyon fontos azonban, hogy a segítő tartsa tiszteletben az áldozat akaratát. Ha egyértelműen látható, hogy a kliens kerüli a választ, nem kell erőltetni, mert később nagy valószínűséggel sort kerít ezen információk ismertetésére is.

Az alaphelyzet megismerését követően a következő lépés a további tennivalók felvázolása.

6.5.3. Célkitűzés

Ebben a szakaszban kell elérni, hogy az áldozat fogalmazza meg, hogy melyek az elvárásai, mit szeretne megvalósítani e kapcsolat támogatásával. Természetesen a segítőnek tiszteletben kell tartani az áldozat elképzeléseit, még akkor is, ha a lehetőségek és az elvárások között jelentős szakadék húzódik.

Ennek áthidalása csak úgy lehetséges, ha az elvárásokból kiindulva lassan, fokozatosan mutatja meg a segítő, hogy más lehetőségek is vannak a probléma kezelésére. Így eljuthatnak odáig, hogy a konzultáció során azok a célok legyenek meghatározva, amelyek megvalósíthatóak és az áldozat érdekeit szolgálják. Egy ilyen helyzetben az áldozat könnyebben jut sikerélményhez, és ezáltal a motivációs viselkedése is pozitív irányba megy el és erősödik.

6.5.4. A konzultáció megtervezése

Az alaphelyzet tisztázását és a célok meghatározását követően meg kell határozni a segítség folyamátát.

Itt dőlhet el, hogy a célok közül melyek élveznek prioritást a folyamat során. Egy bántalmazott nő esetében például mire fordítsanak jelentős energiát. Választania kell az áldozatnak, hogy a házasságát próbálja elfogadhatóbbá alakítani, vagy az életkörülményeiben kíván gyökeres változást – a házasság felbontása, új, független élet kezdése – elérni. Itt kell megfogalmazni, továbbá azt is, hogy kik vonhatók be a konzultációba, kinek és milyen információt lehet kiadni.

Ajánlatos mindezeket írásba foglalni, a későbbi esetleges nézeteltérések elkerülése érdekében.

Ebben a szakaszban kell tisztázni olyan technikai feltételeket is, mint például meddig tart a kapcsolat, hányszor, mennyi időre és milyen gyakran találkoznak, illetve krízis esetén milyen módon, formában veheti fel a kapcsolatot a kliens a segítővel.

6.5.5. A beavatkozás

Ebben a szakaszban kell törekedni a korábban meghatározott célok elérésére. Vigyázni kell azonban, hogy a beavatkozás során végrehajtott célzott beszélgetések ne menjenek át:

- társalgásba;
- ne legyenek viták, mert azok fokozhatják az áldozat ellenállását;
- interjúba, ahol a közönségnek történik a kommunikáció;
- kihallgatásba, mert ilyenkor az áldozat védekezésbe megy át, és számára ez egy alárendelt helyzetet jelent.

Összegezve tehát: a beszélgetés az áldozatra összpontosított, előítélet nélküli megbeszélés legyen, ahol a segítő nem ítélkezik.

A hatékonyság növelése érdekében a beszélgetés során mint alapvető technikát, az újrafogalmazást lehet eredményesen alkalmazni.

Az újrafogalmazás lényege tehát az, hogy a segítő más szavakkal ugyan, de újra elmondja azt, amit az áldozat már közölt vele úgy, hogy a kérdező és kérdezett abban egyetértsen. A kliens ilyen esetben érzékeltetni fogja, hogy ő van a központban, figyelnek rá, ami őt vélhetően megnyugtatja, melynek következtében nő az aktivitása az együttműködésben.

Amennyiben az áldozat részéről azonban ellenállás mutatkozik, kerülni kell a konfrontációt, illetve a segítés stratégiáján is változtatni kell, és erősíteni kell a kliensnek a változásba vetett hitét.

Tudatosítani kell benne, hogy a folyamat során mindig van remény, illetve alternatíva a pozitív irányú változásra.

Hozzá kell segíteni az áldozatot, hogy ismét ő irányítsa az életét, ehhez kapja meg mindazon támogatást, melynek eredményeképpen elegendő erővel, elhatározással rendelkezzen majd a saját biztonsága és jóléte érdekében teendő erőfeszítésekhez.

A konzultáció során továbbá fel kell térképezni a választási lehetőségeket is.

Nagyon fontos azonban itt is, hogy a segítő ne tanácsokkal lássa el az áldozatot, hanem építsen annak kreativitására, helyzetismeretére.

El kell juttatni hozzá mindazon információkat, ismereteket, lehetőségeket, amelyek szükségesek a döntéséhez. A segítőnek tehát nem lehet az a célja, hogy az áldozat döntését saját érzelmei

szerint adott irányba befolyásolja vagy minősítse.

A segítő feladata, hogy lassan és körütekintően magyarázza el a választási lehetőségeket, bátorítsa az áldozatot, hogy merjen önállóan dönteni. Mindeközben emlékeztetni kell a klienst arra is, hogy nincs egyedül, vannak, akikre mindig számíthat, akikhez segítségért fordulhat.

6.5.6. A konzultáció befejezése

Ebben a szakaszban készíti fel a segítő az áldozatot arra, hogy a konzultáció befejeződik. Ekkor már le kell zárni az aktuális témákat, egyre többször kell megemlíteni azokat a sikereket, amelyet a kapcsolatuk kezdete óta elértek. A beszélgetések üzenete ekkor már az legyen, hogy „láthatóan, egyre önállóbb, egyre jobban teszi a dolgát” az áldozat. A segítő ilyenkor kezdjen visszakozni, a segítséget egyre inkább a megerősítés váltsa fel, és fokozatosan le kell választani az áldozatot.

A befejezés felvetésekor meg kell említeni azokat az eredményeket, amelyeket e kapcsolat során elértek, ami növelheti az

áldozat önbizalmát, és egyben olyan indító erőt adhat számára, amely a konzultáció befejezését követően is tovább viszi a célja felé.

6.5.7. Utánkövetés, utógondozás

A konzultáció befejezését követően – különösen, ha az áldozat nem tudott teljes mértékben leválni a segítőről -, szükség lehet egy kevésbé intenzív utógondozásra is.

A konzultáció befejezését követően 3-4 hónap múlva a segítő a lehetőségekhez mérten újra vegye fel a kapcsolatot az áldozattal, és győződjön meg annak pillanatnyi helyzetéről, sikerült-e tartósítani a kívánt változásokat.

Ezen ismeretek birtokában lehet dönteni a további intézkedésről.

VII. AZ ÁLDOZATGONDOZÁS SPECIÁLIS ESETEI A CIVIL SZFÉRÁBAN

A könyv következő fejezetében speciális – elsősorban erőszakos bűncselekmények - áldozattá válási helyzetekkel, illetve az ezekhez kapcsolódó áldozatgondozási feladatokkal kívánunk foglalkozni.

Erőszakos bűncselekmények alatt az olyan elkövetési formákat értjük, melynek során az áldozat életét, testi épségét közvetlen veszély fenyegeti.

Az ilyen jellegű bűncselekmények az áldozatok döntő többségénél súlyos traumát eredményeznek, melyet külső segítség nélkül nagyon nehezen tudnak feldolgozni.

Az áldozatgondozásnak ezen időszakban óriási szerepe van, hisz ekkor van mód hatékonyan segíteni az áldozatot abban, hogy feldolgozza az őt ért traumát, oldja az azt követő sokkos állapotot – ami tulajdonképpen nem más, mint egy énvédő mechanizmus -, illetve hozzásegítse a sértette, hogy képessé váljon újra élni korábbi életét, életformáját.

Az erőszakos bűncselekmények áldozatainál számolnunk kell továbbá azzal is, hogy a sokkos állapotot, - amely személytől, cselekménytől függően változó időtartamú lehet – egy depressziós szakasz követi, mely esetenként bizonytalansággal, kilátástalansággal, illetve a lelki egyensúly elvesztésével járhat. Erre az időszakra jellemző, hogy az áldozat elveszíti hitét abban, hogy valaha visszakerülhet azon életformájába, amelyben a bűncselekmény elkövetését megelőzően élt, hogy élheti-e újra az úgymond „normális” életét?

A segítőkre az áldozatok életének ezen szakaszában a óriási feladat hárul, nekik kell elérni, hogy ne alakuljon ki egyfajta önvádaskodás a sértett részéről, illetve el kell érniük akár a meggyőzés módszereivel is, hogy a környezet megfelelő módon reagálja le a történeteket.

- Lehetőséget kell biztosítani az áldozatnak, hogy az őt ért eseményt részletesen elmondja. Lényeges azonban, hogy a segítő az elbeszélést követően

kérdezzen rá bizonyos, számára tisztázatlan körülményekre. Az ilyen jellegű párbeszédnek hozzásegíthetnek, hogy az áldozat a történeteket gyorsabban és eredményesebben tudja feldolgozni.

- Hozzá kell segíteni az áldozatot, hogy a vele történetek ismertetése ne csak egy objektív tájékoztatás legyen, hanem az esettel kapcsolatos érzéseit is fejezze ki, beszéljen hangulatáról, kedélyállapotáról, félelmeiről, stb...

- A segítő felelőssége, hogy a beszélgetés ne vezessen a sértett „másodlagos áldozattá válásához”, az ilyen helyzeteket ki kell kerülni.

7.1. A szexuális erőszak áldozatainak megsegítése

Szexuális erőszakról akkor beszélünk, ha nemre való tekintet nélkül – akár férfiről vagy nőről van szó – az áldozatot szexuális cselekmény eltűrésére kényszerítik.

A kényszerítés megvalósulhat:

- testi erőszakkal történő fenyegetéssel

- testi erőszak alkalmazásával

- zsarolással, ahol az elkövető visszaél az áldozattal szembeni hatalmi pozíciójával.

Az ilyen jellegű bűncselekmények áldozatainak gondozása során figyelembe kell vennünk, hogy a szexuális bűncselekményeket még mindig „tabutémaként” kezelik, illetve az ilyen jellegű jogsértő cselekmények áldozataival szemben környezetében esetenként még előítéletek élnek.

Az előzőekből adódóan a szexuális erőszak áldozatai szégyenérzetből, félelemből, stb. esetenként nem beszélnek problémáikról, így akadályozva meg a segítés, támogatás lehetőségét.

A segítőknak ezért a szexuális erőszak áldozatai esetében sokkal összetettebb a feladatuk, mint egyéb bűncselekmények sérteteinél.

Az áldozatgondozóknak tehát sok esetben több funkciós a feladatuk, először fel kell deríteni a segítésre szorulókat, és ezt követően indulhat csak meg az áldozatgondozás, ami önmagában is erőt próbáló feladat.

Az ilyen jellegű bűncselekmények áldozataira jellemző, hogy teljesen össze vannak zavarodva, esetenként mély apátiába süllyednek, biztonságérzésük romokban hever.

Az esetek döntő többségében kommunikációs zavarok lépnek fel, büntudatot, szégyenérzetet, zavarodottságot éreznek, de nem ritka a „bemocskolódás” a saját magától undorodás érzése sem.

Ebben a helyzetben az áldozatoknak érzelmi támaszra van szükségük, lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy nyugodt körülmények között bizalmi légkörben elmondhassák a történeteket. Ebben a stádiumban még kérdésekkel ne zaklassuk őket, de fontos, hogy elegendő időt hagyjunk neki.

Amennyiben az áldozatok elbeszélésük során eljutnak odáig, hogy a legnyomasztóbb érzések is felszínre kerülnek, akkor már lehet részletekbe menően kérdéseket is feltenni.

Veszélyes lehet az áldozatgondozás során, ha azt tapasztaljuk, hogy az áldozat nem kíván fog-

lalkozni a történetekkel, úgymond pótcsелеkvésként beleveti magát pl. a munkába, illetve más elfoglaltságokat keres.

Ebben a stádiumban beszélhetünk tagadásról, elfojtásról, amely megakadályozza az esemény feldolgozását, ezen keresztül a gyógyulási folyamatot is, és akár súlyos depresszióhoz is vezethet.

Az ilyen helyzeteket ki kell védeni, és különös figyelmet kell fordítani a megfelelő segítségnyújtásra, az áldozat támogatására.

7.2. Családon belüli erőszak áldozatainak megsegítése

A családon belüli erőszak hazánkban az egyik leggyakoribb erőszakos cselekmény, melynek rejtettsége (latenciája) különösen a bűncselekményi kategóriában igen jelentős.

Mit is értünk valójában családon belüli erőszakon?

Az olyan testi vagy lelki bántalmazást, ahol az elkövető közeli vagy bensőséges kapcsolatban áll vagy állott a sértettel.

A családon belüli erőszak sértette azonban nem csak házastárs vagy élettárs lehet, de ebbe a kategóriába soroljuk az elvált felséget és élettársat is, valamint a családban élő gyermeket, vagy szülőt és más rokonokat, hozzátartozókat is.

Milyen elkövetési formái lehetnek a családon belüli erőszaknak?

Szóbeli erőszak:

Az elkövető bántalmazás, testi erőszak kilátásba helyezésével félemlíti meg a sértettet, illetve a hozzátartozók elrablásával, esetenként megölésével fenyegeti meg az áldozatot.

Ide tartozik továbbá az érintett kigúnyolása, illetve nevetség tárgyává tétele, stb.

Lelki erőszak:

Az elkövető az áldozat önbi-zalmát folyamatosan lerombolja, önálló döntéseit folyamatosan megkérdőjelezi, minden következményért őt okolja, teszi felelőssé.

A környezettől való elszigetelés:

Az elkövető meghatározza az áldozat mozgásterét, kapcsolatait, megakadályozza az önálló

döntésben, folyamatos kontroll alatt tartja.

Testi erőszak:

Minden fizikai bántalmazás ebbe a kategóriába tartozik: tehát az is, ha megpofozza, lökdösi, fojtotgatja, haját húzza, ököllel veri, belerúg, megharapja, megégeti, stb. az elkövető az áldozatot. A sérülés függvényében itt már beszélhetünk könnyű, illetve súlyos testi sértésről is.

Szexuális erőszak:

Az elkövető akarata ellenére szexuális tevékenységre kényszeríti az áldozatot, továbbá a szexuális kapcsolat során szándékosan fájdalmat okoz neki, illetve meg-alázza őt. Ide sorolhatjuk még az erőszakos közösülést, illetve azt az erőszakos cselekményt, amikor a sértett intim testrészeit bántalmazza, továbbá másokkal szexuális kapcsolat létesítésére kényszeríti.

Személyes szabadságában, illetve alapvető jogaiban történő korlátozás:

Mozgásszabadságának korlátozása az elkövető az áldozatot bezárja, megkötözi, éheztet, szomjazzatja, alapvető higiéniai igényeit nem engedi kielégíteni, stb.

Gazdasági, anyagi erőszak:

Az elkövető megtiltja az áldozat munkavállalását, jövedelemszerzését, anyagilag kiszolgáltatottá teszi, és visszaél a helyzetével.

Mint ahogy a felsorolásban is szerepel, a családon belüli erőszak nagyon tág fogalom, számtalan erőszakos cselekmény ebbe a kategóriába tartozik. Ennek tudható be, hogy nagyon nehéz a felismerése, illetve kezelése, amennyiben maga az áldozat vagy hozzátartozói, illetve közeli ismerősei a problémát nem jelzik.

A családon belüli erőszak áldozatainak kezelésében, illetve megsegítésében ezért is van kiemelkedő szerepe a hivatásos és civil segítőknak.

Ez annál is inkább így van, mert azok az áldozatok, akik már eljutottak odáig, hogy segítséget kérjenek, döntő többségükben külső kapcsolatokat keresnek, és nem a családi, baráti kör irányába nyitnak.

Milyen módszerekkel, eszközökkel segíthetjük a családon belüli erőszak áldozatait?

- Nyugodt, biztonságot sugárzó környezetet kell biztosítani

a sértettnek, hisz általában tele van szorongással, feszültséggel, és nem ritkán félelemmel.

- A segítő viselkedése, megjelenése bizalmat, biztonságot sugároz.

- Amennyiben az áldozatnak sérülései vannak, gondoskodni kell az egészségügyi ellátásról.

A kölcsönös megismerést és a szükséges intézkedések megtételét követően meg kell ismerni a kliens problémáit.

A meghallgatás során a segítő engedje, hogy az áldozat kérdések nélkül mondja el, hogy valójában mi történt vele. Ebben a szakaszban ne zaklassák kérdésekkel, a segítő csak figyeljen, hallgassa az elmondottakat, éreztesse vele, hogy hisz neki, esetenként jegyzeteljen, ha tisztázandó dolgok merülnek fel az elbeszélésben.

Az áldozatnak csak az elbeszélése befejezését követően lehet feltenni kérdéseket a tisztánlátás érdekében.

Az alaphelyzet megismerését követően az áldozat aktív részvételével összegezzük az elhangzottakat.

Nagyon fontos továbbá, hogy a segítő a beszélgetés során ne ítélkezzen, ne engedjen teret az indulatainak.

Az áldozat által elmondottakat súlyának megfelelően kezelje.

A probléma megismerését követően megoldási lehetőségeket kell közösen keresni. A segítő azonban csak alternatívákat kínálhat fel, illetve döntési helyzetbe hozhatja az áldozatot, de soha nem dönthet helyette! A döntés joga mindig az áldozaté, a segítő feladata, hogy megfelelő döntési helyzetbe hozza őt.

A hatékony áldozatgondozás során folyamatosan éreztetni kell az áldozattal, hogy van segítség, nem maradt egyedül a problémájával, amennyiben van benne elég akarat-erő, elhatározás, kikerülhet ebből az embertelen helyzetből, melyhez minden segítséget megkap.

Tudatosítani kell vele, hogy ez nem egy egyszeri támogatás, ez egy folyamat, itt mindig a rendelkezésére állnak.

A segítő feladata még az áldozat döntését követően az utánkövetés is, továbbra is figyelemmel kell

kísérni az élete alakulását, és szükség esetén ismét felajánlani a támogatás lehetőségét.

7.3. Közlekedési balesetek áldozatainak megsegítése

A közutakon történő közlekedés „veszélyes üzemnek” minősül, melyből adódóan az előírtszabályokfigyelmankívülhagyása, be nem tartása sajnos sok esetben baleseteket eredményez, melynek lesznek szenvedő alanyai, áldozatai.

A közlekedési balesetek áldozatainak problémája alapvetően megegyezik az egyéb bűncselekmények sértettjeinek gondoljaival.

A közlekedési balesetek áldozataira is igaz, hogy egyik pillanatról a másikra kell szembesülniük egy-egy sokkoló eseménnyel, amely akár életüket is alapvetően megváltoztathatja.

Az áldozatoknak a fizikai sérülésen és anyagi veszteségen kívül jelentős lelki megrázkódtatás is át kell élniük. Az ilyen jellegű probléma kezelése esetenként lényegesen nehezebb, mint az előző kettő orvoslása, ezért a segítőknak munkájuk során ezt a sajátosságot is figyelembe kell venni.

Egy közlekedési balesetet követően az áldozatnál szinte azonnal stressz reakciók léphetnek fel, pl. remegés, sírás, szapora szívverés formájában, de akár kerülhet sokkos állapotba is a sértett.

Ezen esetekben a megfelelő elsőleges segítség nagyon fontos.

Figyelmet kell fordítani az áldozat fizikai sérüléseire is, de legalább ilyen fontos, ha nem fontosabb, a lelki traumák kezelése.

A kezelésnél a sorrendet természetesen az áldozat fizikai sérüléseinek mértéke, esetleges életveszély, stb. határozza meg, mivel az emberi élet, testi épség megmentése mindig soronkívüliséget élvez.

Nagyon lényeges, hogy az áldozat gondozása ne szűküljön le a balesetet követő néhány napra, hisz az őt ért trauma feldolgozása egy hosszabb folyamat eredménye lehet.

Ebben a szakaszban az áldozat esetenként úgy érzi, hogy egyedül van, a problémáját nem veszik komolyan, elbizonytala-

nodik. Ez az állapot komoly veszélyeket rejt magában, ami akár egész életére is kihathat, ha nem kap kellő külső segítséget.

Ilyen esetekben fennállhat annak a veszélye is, hogy úgynevezett „öngyógyítást” végez, olyan szerekhez nyúl – alkohol, kábítószer, gyógyszer –, amelyek a tüneteket ugyan elnyomják, de alapvetően a problémát nem oldják meg.

Nagyon fontos továbbá, hogy ilyen helyzetekben az áldozat részére nyugodt körülményeket biztosítsunk, éreztessük vele, hogy vannak, akikre számíthat, akik támaszt nyújtanak számára.

Hozzá kell segíteni az áldozatot, hogy megtanulja a balesetének következményeivel való együttélést. Tudatosítani kell vele, hogy senki sem sérthetetlen, de mindig van a problémájára megoldás, és mindig számíthat segítségre.

VIII. A BŰNMEGELŐZÉS SZEREPE AZ ÁLDOZATVÉDELEMBEN

E cím láttán felmerülhet a kérdés, hogy nincs-e ellentmondás abban, hogy a bűnmegelőzési munkát is odasoroljuk az áldozatvédelmi tevékenységhez.

Az ellentmondás azonban csak látszólagos, részben ezt támasztja alá azon szakemberek egyöntetű véleménye is, akik azt vallják, hogy a bűnmegelőzés szerves része az áldozatvédelmi munkának.

Másrészt ezt a véleményt támasztja alá maga a praktikusság is, mely szerint sokkal könnyebb egy problémát megelőzni, mint a következményeit orvosolni.

Ebből kiindulva kijelenthetjük, hogy az áldozatvédelmi munka nem szűkülhet le csak azokra a személyekre, akik valamilyen formában bűncselekmény áldozatává váltak, de azokra is oda kell figyelni, akiknél fennáll a másodlagos áldozattá válás veszélye, illetve azokat is segíteni kell, akik valamilyen okból – korukból, foglalkozásukból, fogyatékoságukból, stb. – adódóan potenciálisan veszélyeztetettek.

E fejezetben arra kívánunk választ adni, hogy milyen lehetőségei vannak az áldozattá válás megelőzésének.

8.1. Bűnmegelőzés

E fejezet bevezetéseként szeretnék néhány olyan fogalmat értelmezni, melyek szorosan kapcsolódnak e témához.

Először is szeretném meghatározni a bűnmegelőzés definícióját, ami csak látszatra tűnik könnyű feladatnak, hisz a szakemberek is mást és mást értenek e fogalom alatt a mindenkori kiindulási alapok figyelembevételével.

Beszélhetünk tág értelemben vett bűnmegelőzésről, ahogy Gönczöl Katalin fogalmazott:

„A bűnmegelőzés olyan intézkedések összessége, amelyek a társadalom kohéziójának növelésére, az egyének és természetes közösségeik társadalmi kötelékeinek megtartására, a lazuló kötelékek erősítésére, végső soron a társadalmi integráció biztosítására irányul.”

A bűnmegelőzéssel kapcsolatosan alapvetően azonban mindenki egyetért azzal a céllal, amely mindkét megközelítésben megegyezik, mégpedig azzal, hogy e tevékenység eredményeként csökkenjen az elkövetett bűncselekmények száma, és ezzel együtt egyre kevesebben váljanak áldozattá.

8.2. Bűnmegelőzési irányzatok

A bűnmegelőzés társadalmi térhódítása és fejlődése során jelentős változásokon ment keresztül. A jelenben sem mondhatjuk, hogy elértük a legideálisabb formát, mivel ez egy állandóan átalakuló, változó terület, amely mindig alkalmazkodik az adott időszak sajátosságaihoz.

Az 1960-as években a bűnmegelőzés sarkalatos pontjának tekintették, hogy hatékonyan úgy tudunk a bűnözés visszaszorítása érdekében fellépni, ha a társadalom tagjainak szociális helyzetén javítunk. Ez alapvetően azt jelentette, ha megfelelő szociálpolitika kerül bevezetésre, megfelelő lesz a lakásellátottság, biztosítva és mindenki számára elérhető lesz a magas színvonalú oktatás, teljes körű lesz a foglalkoztatás, akkor visszaszorul a bűnözés.

Agyakorlat azonban ellentmondott az elméletnek, mert azokban az országokban, ahol az előzőekben leírt feltételek teljesültek, nem szorult vissza a bűnözés, a regisztrált bűncselekmények száma alapvetően nem csökkent.

Az 1970-es, '80-as években már egyre jobban megerősödött az a szemlélet, mely szerint a bűnelkövetőre, illetve áldozatra összpontosító bűnmegelőzést egy komplex áldozati-elkövetői prevencióra kell bővíteni.

A bűnmegelőzésnek tehát nem csak az elkövetővé, de az áldozattá válást is szem előtt kell tartania.

Jelenleg is ez a szemlélet a legelfogadottabb bűnmegelőzési vonal.

8.3. A bűnmegelőzés szintjei

A bűnmegelőzés során természetesen figyelembe kell venni az érintettséget, így a prevenciónak három szintjét különböztetjük meg:

- elsődleges bűnmegelőzés
- másodlagos bűnmegelőzés
- harmadlagos bűnmegelőzés

8.3.1. Elsődleges bűnmegelőzés

Célja: A bűnözés mértékének csökkentése, illetve az olyan feltételek kiküszöbölése, amelyek lehetőséget biztosítanak a bűncselekmény elkövetéséhez, és ezzel együtt az áldozattá váláshoz.

Az elsődleges bűnmegelőzés tulajdonképpen az „érintetleneket”, az áldozattá válás szempontjából potenciálisan veszélyeztetetteket célozza meg.

A megvalósítás eszközeként felhasználható a tájékoztatás, az információ átadás, valamint vagyonvédelmi (mechanikai és elektronikai) eszközök, és az előerő alkalmazása.

Aprímérprevencióhoz sorolható tehát a bűnmegelőzési cél megvalósítását megnehezítő intézkedések megvalósítása, így pl. a zárakkal, riasztóberendezésekkel való ellátása az objektumnak, illetve a személyi biztonság fokozása is.

8.3.2. Másodlagos bűnmegelőzés

Célja: A magas bűnügyi fertőzöttségű területek, az elkövetés szempontjából potenciális helyek (pl. pénzintézetek, kereskedelmi vendéglátó egységek,

stb.), valamint az elkövetés, illetve áldozattá válás szempontjából fokozottan veszélyeztetett egyén és csoportok megkeresése.

A másodlagos bűnmegelőzés során elsősorban a szociális összetartásra, az informális ellenőrzés kialakítására és erősítésére helyeződik a hangsúly.

Ilyen lehetőség pl. SZEM (Szomszédok Egymásért Mozgalom), a Polgárőr Szervezetek szervezése, és minden olyan civil szerveződés, ami a bűnmegelőzés érdekében alakult.

8.3.3. Harmadlagos bűnmegelőzés

Célja: A konkrét áldozatok és elkövetők esetében az ismételt áldozattá válás bekövetkezésének, illetve újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása. Az elkövetők esetében elsősorban a folyamatos kontroll fenntartása lehet a hatékony megelőzés egyik lehetősége.

Az ismételt áldozattá válás megelőzése szempontjából széles a tárház, ide sorolhatók a gyakorlati megsegítések pl. ügyintézés, lelki támogatás, jogi tanácsadás, kárenyhítési, stb. lehetőségek biztosítása.

IX. AZ ÁLDOZATTÁ VÁLÁS MEGELŐZÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

A kézikönyv ezen fejezetében néhány olyan hasznos, gyakorlati tanácsot, javaslatot kívánunk Önökkel megosztani, amelyek figyelembe vételével elkerülhetővé válik, illetve megelőzhető, hogy bűncselekmény áldozatává váljanak.

Természetesen az itt leírtak nem tartalmazzák – nem is ez a cél – az összes megelőzési lehetőséget, de ahhoz mindenképpen elegendő, hogy ezekből kiindulva ki tudják alakítani saját, egyedi, speciális prevenciós tevékenységüket az áldozattá válás elkerülése érdekében.

9.1. Rablás

A rablás a bűncselekmények azon kategóriájába tartozik, amelyek a közbiztonságot a legerőszakosabb módon veszélyeztetik. A rablásnak – mint bűncselekményi formának – célja az anyagi haszonszerzés oly módon, hogy az elkövetés során közvetlen támadással veszélyezteti az áldozat életét, testi épségét.

Az ilyen jellegű bűncselekmények az áldozatoknál komoly lel-

ki traumát, illetve esetenként fizikai sérüléseket, míg a lakosság körében félelmet okoznak.

Naivitás lenne arra gondolni, hogy a megelőzés eszközeivel 100%-os biztonságot garantálhatunk, de azt mindenképpen elérhetjük, hogy csökkenjen annak lehetősége, hogy rablás áldozatává váljanak.

Megelőzési lehetőségek:

Családi házban, lakásban tartózkodás esetén:

- Kellő bizalmatlansággal nyisanak ajtót (pl. a biztonsági lánc legyen beakasztva, nagy látószögű lencsével szereljük fel az ajtót, stb.)
- Idegent ne engedjenek be a lakásba, ne hagyják megtéveszteni magukat (pl. gyakori, hogy rosszlétet imitálnak, segítségkérésre, közös ismerősökre hivatkoznak).
- Amennyiben ismeretlen személy hivatalos eljárásra hivatkozik (díjbeszedő, kézbesítő, stb.) minden esetben kérjük meg, hogy hiteles okmánnyal igazolja magát.

Közterületen tartózkodás esetén:

- A lehetőségekhez mérten kerüljék az elhagyott, sötét utcákat, tereket.

- Amennyiben elkerülhetetlen az elhagyott, sötét utcákon, tereken történő közlekedés, lehetőleg ne a fal mellett haladjanak a gyalogjárdán, mert ezzel megnehezíthetik pl. egy kapualjból kiinduló váratlan támadás végrehajtását, illetve nagyobb esélyt adnak maguknak a meneküléshez.

- Amennyiben céltalanul várakozó személyt látnak elhagyatott sötét utcában, célszerű átmenni az ellentétes oldalon lévő járdára, ezzel adva nagyobb esélyt maguknak a menekülésre egy esetleges támadás esetén.

- Gyalogos közlekedés során figyeljenek oda, hogy komoly értéket képviselő ékszerekkel ne hívják fel magukra a figyelmet. Az értékeket a lehetőségeknek megfelelően takarva viseljék.

- Nyilvános helyen (szórakozóhelyen, bevásárlóközpontban,

stb.) ne mutassák, hogy milyen összegű készpénzzel rendelkeznek, csak a szükséges értékű fizetőeszközt vegyék elő.

Amennyiben a körütekintő magatartása ellenére mégis támadás érte Önt, és rablás áldozatává vált, a következő magatartási formákat tudjuk javasolni:

- Mérje fel, mennyire komoly a fenyegetettség, amennyiben veszélyesnek találja (pl. túlerő, fegyveres támadást, stb.) hajtsa végre a támadók követelését.

- Ne essen pánikba, ne cselekedjen meggondolatlanul, elharmarkodottan.

- Ne tegyen félreérthető mozdulatokat, mert az kiszámíthatatlan reakciókat válthat ki a támadókból.

- Figyelje meg alaposan a támadókat, tudjon róluk személyleírást adni.

- A támadást követően a lehető legrövidebb időn belül értesítse a rendőrséget, és röviden mondja el a tényállást, sérüléseit, és várja meg a kiérkező mentőt, illetve rendőröket.

9.2. Nők elleni erőszak

A nők elleni erőszak kategóriájába sorolunk minden olyan erőszakos cselekményt, amely a nőket nemük miatt éri, és testi, lelki vagy szexuális sérülést okoz vagy okozhat.

A nők áldozattá válása szempontjából speciális szerepet játszik a gyengébbik nem fizikai és lelki adottsága.

Pszichikai alkatuk okán könnyebben alakul ki félelemérzet, pánikhangulat a nőknél, érzékenyebbek a környezet hatásaira.

A nők tehát az előzőekben leírtak alapján intenzívebben élik át a különböző veszélyes helyzeteket, különböző sérelmeket. Fizikai adottságaikból következően védtelenebbek, könnyebben megfélemlíthetők, így legtöbbször pszichikai kényszer alkalmazása is elegendő akaratuk megtöréséhez.

A nők elleni erőszak kategórián belül a leggyakoribb bűncselekményi forma az erőszakos közösülés.

Az elkövetés helyszíne leggyak-

rabban a nők lakhelye, illetve az elhagyatott közterületek (néptelen utcák, terek, stb.).

Az áldozattá válás szempontjából az alábbiak szerint csoportosíthatjuk a kiváltó okokat:

Szubjektív:

- óvatosság hiánya
- védekezésre képtelen állapot (alkohol, drog, stb. hatása)
- kiszolgáltatottság

Objektív:

- környezet közömbössége
- terület lakatlansága
- segítségkérés lehetőségének hiánya

Megelőzési lehetőségek:

- Gyalogosan ne közlekedjen rosszul kivilágított utcákban, üres telkeken, elhagyott helyeken.

- Ne stoppoljon, és ne fogadja el, ha ismeretlen ajánlja fel, hogy gépkocsival elviszi.

- Amennyiben későn, sötétedés után tud csak hazamenni, szervezze meg, hogy gépkocsival vigyék haza, vagy hívjon taxit.

- Takarja el értékes vagy értékesnek látszó ékszereit.

- Rendszeres kocogás vagy kérekpározás esetén változtasson az útvonalon, illetve a testedzés időpontján, kerülje az elhagyatott, néptelen helyeket.

9.3. Gyerekek elleni szexuális visszaélések

A gyermekek védtelenek, könnyen megtéveszthetők vagy megfélemlíthetők.

A testi és lelki éretlenségük miatt az erőszakos, szexuális cselekmények súlyos lelki és fizikai traumát eredményeznek, és beláthatatlan következményekkel kell számolni.

A szülők, nevelők, a család szerepe súlyozottan jelentkezik az ilyen jellegű bűncselekmények megelőzése esetén is, de akkor is, ha már megtörtént a baj.

A felnőtteknek fel kell ismerni, ha veszély fenyegeti a gyermeket, de legalább ilyen fontos, hogy azt is felismerjék, ha megtörtént a bűncselekmény.

Ez azért is nagyon fontos, mert a gyermek nem mindig tudja szá-

vakkal kifejezni, hogy mi történt vele, ezért szükséges figyelni egyéb megnyilvánulásaira, magatartási, viselkedési változásaira.

A korai felismerésnek nem csak abban van jelentősége, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás megtörténjen, de azért is, mert a gyermeket ért sérelem feldolgozásában a megfelelő segítséget időben és szakszerűen magkapja, és így hosszú távon a lehető legkisebb lelki károsodás érje, és ne legyenek visszafordíthatatlan következményei.

A gyermekek szexuális bántalmazását kísérő és a felismerést segítő jelek:

Fizikai tünetek:

- Szakadt, foltos vagy véres fehérmű
- Fájdalom, illetve viszketés a nemi szervek területén
- Nehéz a járás vagy ülés
- Zúzódások, illetve vérzések a nemi szervek tájékán
- Gyakori vizelés, esetleg gombás húgyúti fertőzés

Pszichés tünetek:

- Visszahúzódó vagy tartósan lehangolt állapot

- Önbecsülés, magabiztosság hiánya

- Öngyilkossági kísérlet

- Az érzelmek feletti önkontroll hiánya

- Váratlanul fellépő iskolai problémák

- Fenyegetésnek érzi a fizikai kontaktust

- Zárkózottság

- Koránál tájékozottabb szexuális kérdésekben.

Amennyiben ilyen jelektapasztalhatók a gyermeknél, felmerülhet a szexuális bántalmazás lehetősége, melyre már komolyan oda kell figyelni.

A gyermekkel megfelelő körültekintéssel beszélgetsenek el, vigyázva arra, hogy ne váljon másodlagos áldozattá.

A legmegbízhatóbb informá-

cióforrásnak ilyen esetben a gyermek elsődleges, befolyásmentes, spontán előadását kell tekinteni.

A történet megismerését követően szakemberhez kell fordulni, hogy gyermeket ért testi-lelki károsodást kezelni tudják, illetve ekkor már meg kell tenni a jelentést a rendőrségen.

Az áldozattá válás megelőzésének lehetőségei:

- Ne engedjék, hogy a kisgyermek az utcán egyedül játsszon!

- A játszótéren, parkokban soha ne hagyják felügyelet nélkül a gyermeket!

- A gyermekek életkoruktól függően kapjanak szexuális nevelést, fejlesszék ki a kicsikben azt a képességet, hogy felismerjék az ilyen jellegű közeledéseket!

- A szülők mindig ismerjék a gyermek tartózkodási helyét, illetve azt is, hogy kivel van!

- Kisgyermeküket ne engedjék be egyedül nyilvános WC-be!

- A gyermekekben legyen meg egy egészséges bizalmatlanság az idegenekkel szemben!

- Kísérjék figyelemmel a gyermek felnőtt baráti körét, még a saját ismeretségi körükön belül is!

- Amennyiben tudomásukra jut egy gyermek ellen elkövetett erőszak, haladéktalanul értesítsék a rendőrséget!

9.4. Az időskorúakkal szemben elkövetett erőszak

Az időskorú emberek a bűncselekmények áldozattá válása szempontjából hatványozottan veszélyeztetettek.

Évente több tízezer időskorú válik bűncselekmény áldozatává. A gyermekek mellett ez a korosztály a legvédtelenebb, ezért is gyakoribb a velük szemben elkövetett agresszív, durva, erőszakos magatartás.

Az időskorúak leggyakrabban néptelen közterületeken, utcákban és tereken válnak áldozattá sötétedés után, illetve esetenként még nappal is. Gyakoriak az olyan bűncselekmények is, amikor az időskorúakat bevásárlást, illetve pénzfelvételt követően lakhelyük közelében, kapualjában, lépcsőházában támadnak meg és rabolnak ki.

Külön problémaként jelentkezik a vidéken, és elsősorban tanyákon egyedül élő emberek biztonsága, őket az esti, éjszakai órákban éri leggyakrabban támadás.

A lakásokba betörés útján, vagy csalárd módon bejutott elkövetők veszélyeztetik leggyakrabban az időskorúak életét, testi épségét.

A lakások egy jelentős része esetenként az anyagi fedezet hiánya miatt sajnos nincs alapvető mechanikai védelemmel (biztonsági lánc, zár, rács, stb.) felszerelve, amely szintén hozzásegíthet az időskorúak áldozattá válásához.

Az áldozattá válás megelőzésének lehetősége:

- Kerülje a sötét utcákat, parkokat, tereket!

- A napi rendszeres egészségügyi sétákat lehetőleg nappal és viszonylag forgalmas helyeken szervezzék meg!

- Pénz- és nyugdíjfelvételre lehetőleg kísérelvel menjenek!

- Nagyobb pénzösszeget ne tartsanak maguknál!

- Lakóhelyükön alakítsanak ki kölcsönös segítségen alapuló kapcsolatot!

- Figyelmük ne csak a szomszéd lakásának biztonságára, de az ott esetlegesen megtörténő eseményekre (pl. sikoltás, segítségkiáltás, stb.) is terjedjen ki!

- Lakásuk ajtaján minden esetben használják a biztonsági láncot!

- Amennyiben idegen csenget lakásuk ajtaján és szolgáltatást, vásárlási lehetőséget ajánl fel, telefonálni szeretne, esetleg rosszullétet színlel, éljenek a gyanúperrel, ne engedjék be, esetleg közvetett módon segítsenek!

- A hivatalos eljárás miatt megjelenő személyektől is kérjenek igazolványt!

9.5. A családon belüli erőszak megelőzése

A családon belüli erőszak fogalom körébe a jogsértő cselekményeknek egy jelentős száma tartozik, így a megelőzési lehetőségek is elkövetés-specifikusak és nagyon széleskörűek.

Ezen sajátosságból adódóan a prevenciós lehetőségek felsorolásánál is a leggyakoribbakra tudunk csak szorítkozni.

A családon belüli erőszak megelőzési lehetőségei, ha

a.) az áldozat különvált a potencióális elkövetőtől és egyedül, vagy gyermekeivel él együtt:

- a kellő mechanikai védelem érdekében meg kell erősíteni a nyílászárókat (ajtókat, ablakokat, stb.)

- a különválást követően a nyílászárók zárcseréjét végre kell hajtani

- iskolában, óvodában a gondozókat tájékoztatni kell a különválás tényéről, illetve meg kell határozni, hogy kinek, kinek adhatják ki a gyermekeket

- a gyerekeket ki kell oktatni a segítségkérés lehetőségeiről, pl. a rendőrségtől, ismerőseiktől, hozzátartozóktól, stb.

b.) az áldozat együtt él a potenciális elkövetővel, de tervezi, hogy elhagyja:

- a távozás módját, idejét, stb. előre részletekbe menően tervezze meg

- mérje fel azon biztonságos tartózkodási helyek listáját, ahová el tud menni, szervezze meg az ottani fogadását

- előre állítsa össze azon ruhaneműkből, okmányokból, tárgyakból, használati eszközökből álló csomagját, ami nélkülözhetetlen és magával akar vinni

- keresni kell olyan személyt, illetve szervezetet, ahol a problémáját bizalmasan elmondhatja, illetve segítséget tud vagy tudnak nyújtani

c.) ha az áldozat továbbra is együtt él a potenciális elkövetővel:

- az ismerősöket, akiktől segítséget kíván kérni, tájékoztatni kell, hogy adott esetben hozzájuk fordul, és ez ne érje őket váratlanul, megfelelően fel legyenek az ilyen helyzetekre készítve, és ne improvizálni kelljen nekik

- támadás esetén hívják a rendőrséget

- dolgozzanak ki tervet a menekülésre (az adott lakásból, házból milyen útvonalon menekülhetnek a legbiztonságosabban)

- szervezzék meg, hogy a lakhelyükről történő menekülést követően hova mehetnek, ahol biztonságban lesznek

- állítsanak össze ún. biztonsági csomagot (pénz, ruhaneműk, okmányok, gyógyszerek, gyerekek néhány játéka, stb.), melyet könnyen magukhoz vehetnek, és az első napokban a tartalmára feltétlenül szükségük lehet.

Áldozatsegítő osztályok elérhetőségei

Budapest Főváros Kormányhivatala Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 1111 Budapest, Budafoki út 59.

Telefon: 209-9338 Fax: 209-9339

E-mail: isz.aso@bfkh.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 13.00-18.00; kedd: 13.00-16.00; szerda: –
csütörtök: 08.30-13.00; péntek: 08.30-12.30

Baranya Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 7621 Pécs, Mátyás király u. 32.

Telefon: 72/513-437 és 72/513-435 Fax: 72/513-434

E-mail: wirthk@kimmisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;
szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefon: 76/501-744 Fax: 76/501-747

E-mail: bacs@kimmisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;
szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Békés Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 5700 Gyula, Kossuth u. 2.
Telefon: 66/540-364 Fax: 66/530-299
E-mail: szabok@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00; szerda: 13.00-18.00
csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

**Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
Igazságügyi Szolgálat**

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 3530 Miskolc, Mindszent tér 3.
Telefon/Fax: 46/514-400/3316-os mellék
E-mail: borsod@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;
szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Csongrád Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 6720 Szeged, Tisza L. krt. 2-4.
Telefon: 62/680-522 Fax: 62/680-521
E-mail: morvai.marta@isz.csmkh.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;
szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Fejér Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 8000 Székesfehérvár, Sörház tér 1.
Telefon: 22/512-611 és 22/511-075 Fax: 22/512-112
E-mail: fejer@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00; szerda: 13.00-18.00
csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

**Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal
Igazságügyi Szolgálat**

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 9021 Győr, Jókai u. 12.
Telefon: 96/514-762 Fax: 96/514-756
E-mail: RacZR@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-15.30;
szerda: 13.00-17.30; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 4024 Debrecen, Piac u. 42-48.
Telefon/Fax: 52/503-160
E-mail: hajdu@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;
szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Heves Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 3300 Eger, Barkóczy út 7.
Telefon: 36/510-697 Fax: 36/510-698
E-mail: heves@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 08.00-16.30; kedd: 08.00-16.30; szerda: 08.00-18.00
csütörtök: 08.00-16.30; péntek: 08.00-14.00

Kihelyezett ügyfélfogadás helye, ideje:

3000 Hatvan, Ratkó József út 14. Minden hónap 2. hétfőjén 9.00- 13.00

**Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal
Igazságügyi Szolgálat**

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 5000 Szolnok, Ady Endre út 35-37.
Telefon: 56/511-575 Fax: 56/511-571
E-mail: szolnok@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 08.00-18.00; kedd: –; szerda: 08.00-16.00
csütörtök: 13.00-16.00; péntek: 08.00-12.00

Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 2800 Tatabánya, Népház u. 12. II. emelet
Telefon: 34/512-790 Fax: 34/512-791
E-mail: gulyasr@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;
szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Nógrád Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 3100 Salgótarján, Rákóczi u. 36.

Telefon/Fax: 32/513-120

E-mail: nograd@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00; szerda: 13.00-18.00

csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Pest Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 1082 Budapest, Kisfaludy u. 9.

Telefon: 1/7000-950 Fax: 1/7000-087

E-mail: pest@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 09.00-15.30;

szerda: 13.00-17.30; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Somogy Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 7400 Kaposvár, Rákóczi tér 9-11.

Telefon: 82/527-570; 82/527-764; 82/527-765 Fax: 82/527-763

E-mail: somogy@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;

szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

**Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
Igazságügyi Szolgálat**

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 4400 Nyíregyháza, Kereszt u. 9.

Telefon/Fax: 42/597-670

E-mail: szabolcs@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00; szerda: 13.00-18.00

csütörtök: –; péntek: –

Tolna Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 7100 Szekszárd, Keselyűsi út 7.

Telefon: 74/529-528 Fax: 74/529-280

E-mail: tolna@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;

szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Vas Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 9700 Szombathely, Széll Kálmán u. 54.

Telefon: 94/512-620 Fax: 94/512-621

E-mail: somogy@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;

szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 8200 Veszprém, Kossuth u. 10.

Telefon: 88/590-373; 88/590-374; 88/590-375 Fax: 88/590-379

E-mail: veszprem@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00

szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –

Zala Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat

Áldozatsegítési Osztály

Cím: 8900 Zalaegerszeg, Mártírok útja 42-44.

Telefon/Fax: 92/550-250

E-mail: zala@kimisz.gov.hu

Nyitva tartás:

Hétfő: 09.00-13.00; kedd: 13.00-16.00;

szerda: 13.00-18.00; csütörtök: 09.00-13.00; péntek: –